

Balanța de plăți a Republicii Moldova pentru anul 2008 (date finale)

Anul 2008 s-a caracterizat prin instabilitate pe principalele piețe internaționale, înregistrându-se creșteri și scăderi considerabile ale prețurilor la resursele energetice și fluctuații ale principalelor valute.

Tabelul 1. *Sinteza balanței de plăți a Moldovei, agregate principale (mil. USD)*

	2004	2005	2006	2007	2008
CONTUL CURENT	-46.13	-225.81	-388.77	-673.81	-987.40
Bunuri și servicii	-775.14	-1212.24	-1605.59	-2309.15	-3207.89
Bunuri	-754.17	-1191.50	-1583.61	-2303.07	-3220.37
export (FOB)	994.07	1104.58	1060.81	1373.34	1645.97
import (FOB), din care:	-1748.24	-2296.08	-2644.42	-3676.41	-4866.34
<i>resurse energetice (fără energie electrică)</i>	-308.57	-425.86	-544.89	-644.70	-903.24
Servicii	-20.97	-20.74	-21.98	-6.08	12.48
export	332.08	398.94	465.66	625.08	837.20
import	-353.05	-419.68	-487.64	-631.16	-824.72
Venituri	357.04	410.89	402.53	416.41	597.82
intrări, din care:	490.04	539.27	605.91	710.07	905.01
veniturile rezidenților din munca peste hotare	480.00	520.00	573.00	649.00	842.00
ieșiri, din care:	-133.00	-128.38	-203.38	-293.66	-307.19
dividende și profituri distribuite ale filialelor	-3.93	-6.07	-55.08	-52.77	-37.84
venit reinvestit și profituri nedistribuite ale filialelor	-38.07	-27.35	-41.59	-112.81	-99.48
dobânzi către plată la împrumuturi și la titluri de angajamente***	-46.74	-48.14	-52.78	-65.79	-74.20
Transferuri curente	371.97	575.54	814.29	1218.93	1622.67
intrări, din care:	407.77	618.76	864.28	1284.17	1734.16
transferuri de peste hotare ale angajaților	221.37	395.08	602.82	842.26	1046.02
ieșiri	-35.80	-43.22	-49.99	-65.24	-111.49
CONTUL DE CAPITAL ȘI FINANCIAR	-54.53	47.56	307.79	559.50	910.81
Transferuri de capital	-12.81	-3.83	-22.78	-7.96	-14.61
Investiții directe	147.80	190.86	234.16	522.04	691.49
din care: în economia națională	146.20	190.70	233.23	539.31	707.57
capital social și venit reinvestit	152.19	106.98	160.61	340.19	541.18
alt capital	-5.99	83.72	72.62	199.12	166.39
Investiții de portofoliu	-9.77	-6.95	-4.79	-4.51	6.38
Active*	-1.46	-1.19	-0.21	-0.07	-0.04
titluri de participare	-0.16		-0.21	-0.07	-0.03
titluri de creanțe	-1.30	-1.19			-0.01
Pasive**	-8.31	-5.76	-4.58	-4.44	6.42
titluri de participare	-0.81	0.60	1.78	1.72	11.36
titluri de angajamente	-7.50	-6.36	-6.36	-6.16	-4.94
Derivate financiare – bancare, net	0.57	-1.59	0.19	-0.47	0.94
Alte investiții	-32.33	-2.31	241.77	579.26	678.62
Active*	-31.64	-78.17	-49.36	35.32	54.17
credite comerciale	-27.35	-25.67	17.42	-7.61	78.33
valută și depozite în străinătate	-5.63	-52.50	-66.78	48.93	-25.96
împrumuturi acordate				-6.00	1.80
alte active	1.34				
Pasive**	-0.69	75.86	291.13	543.94	624.45
credite comerciale	36.61	60.10	44.89	107.08	115.29
împrumuturi pe termen lung ***	2.12	-7.12	194.00	312.81	360.49
utilizare	154.61	162.00	386.52	565.91	761.37
rambursare	-152.49	-169.12	-192.52	-253.10	-400.88
împrumuturi pe termen scurt	-6.81	-0.39	6.22	12.84	49.44
depozite ale nerezidenților în sistemul bancar național	14.73	12.64	53.32	60.56	53.12
alte pasive***	-47.34	10.63	-7.30	50.65	46.11
Active de rezervă ale statului *	-147.99	-128.62	-140.76	-528.86	-452.01
Erori și omisiuni	100.66	178.25	80.98	114.31	76.59
<i>Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoane fizice (migrații de muncă și alții) prin intermediul băncilor comerciale</i>	<i>422.41</i>	<i>683.25</i>	<i>854.55</i>	<i>1218.23</i>	<i>1660.09</i>

*(-) – majorare (+) – micșorare; ** (+) – majorare (-) – micșorare; *** – inclusiv reșalonări

Notă: datele pentru anii 2006-2008 au fost revizuite

Deficitul contului curent al balanței de plăți a înregistrat 987.40 mil. USD.

Deficitul balanței comerciale cu bunuri și servicii a atins 3207.89 mil. USD, în creștere cu 38.9 la sută. Creșterea importurilor de bunuri și servicii a fost cu 7.9 puncte procentuale superioară celei a exporturilor.

Veniturile nete realizate în 2008 s-au cifrat la 597.82 mil. USD. Veniturile rezidenților din munca în străinătate au fost estimate la 842.00 mil. USD, veniturile din investiții consemnând un sold negativ de 165.18 mil. USD.

Excedentul de transferuri curente s-a ridicat la 1622.67 mil. USD. Valoarea granturilor și asistenței acordate de către organismele internaționale și de guvernele altor state a fost evaluată la 277.71 mil. USD. Transferurile personale de peste hotare, conform estimărilor, au însumat 1046.02 mil. USD.

Contul de capital și financiar al balanței s-a încheiat cu un excedent în valoare de 910.81 mil. USD, în creștere cu 62.8 la sută.

Investițiile străine directe în economia națională au însumat 707.57 mil. USD, în valoare netă, din care în capital social – 441.70 mil. USD. Tragerile nete de noi împrumuturi de la companii nerezidente afiliate (alt capital – angajamente) au constituit 181.54 mil. USD. Volumul de investiții străine directe acumulat în economia națională a atins 2565.72 mil. USD. Influxul net de alte investiții (678.62 mil. USD) a fost determinat de creșterea angajamentelor față de partenerii străini, alături de micșorarea activelor din străinătate ale rezidenților.

Activele oficiale de rezervă au fost completate cu 452.01 mil. USD și au constituit la sfârșit de an 1672.41 mil. USD, ceea ce acoperă 3.53 luni de import de bunuri și servicii.

Poziția investițională internațională, ce reflectă activele financiare externe acumulate în comparație cu pasivele, rămânând net debitoare, a înregistrat 3747.89 mil. USD (tabelul 2).

Tabelul 2. *Poziția investițională internațională a Moldovei (mil. USD)*

	Stoc la 31.12.2007	Modificări care reflectă					Stoc la 31.12.2008
		dinamica totală	fluxul din BP	schimbări de preț	fluctuația ratei de schimb	alte schimbări	
Poziția investițională internațională netă	-2732.76	-1015.13	-925.42	-9.01	-80.68	-0.02	-3747.89
Active	1996.37	291.03	414.02	-9.01	-113.98		2287.40
Investiții directe peste hotare	41.41	15.89	16.08		-0.19		57.30
Investiții de portofoliu	7.58	0.04	0.04				7.62
Derivate financiare	2.75	0.06	0.06				2.81
Alte investiții	610.93	-63.67	-54.17		-9.50		547.26
Active de rezervă	1333.70	338.71	452.01	-9.01	-104.29		1672.41
Pasive	4729.13	1306.16	1339.44		-33.30	0.02	6035.29
Investiții directe în economia națională	1847.73	717.99	707.57		5.74	4.68	2565.72
Investiții de portofoliu	53.87	3.00	6.42		1.24	-4.66	56.87
Derivate financiare	1.53	1.00	1.00				2.53
Alte investiții	2826.00	584.17	624.45		-40.28		3410.17

Datoria externă a R. Moldova la sfârșitul lui 2008 a însumat 4108.02 mil. USD, din care: 957.41 mil. USD reprezintă datoria publică și public garantată, 3150.61 USD – datoria privată negarantată. De menționat că angajamentelor pe termen scurt le revine 34.5 la sută din totalul datoriei externe.

Principalii indicatori macroeconomici ce caracterizează evoluția sectorului extern al economiei naționale pe parcursul ultimilor ani sunt prezentați în tabelul 3.

Tabelul 3. *Indicatorii macroeconomici principali ai Moldovei*

	UM	2004	2005	2006	2007	2008
Produsul intern brut în prețuri curente	mil. lei	32032	37652	44754	53430	62840
Produsul intern brut în USD	mil.USD	2598.2	2988.2	3408.1	4402.5	6048.4
Produsul intern brut (față de anul precedent, în termeni reali)	%	107.4	107.5	104.8	103.0	107.2
Volumul producției agricole (față de anul precedent)	%	120.8	100.8	98.9	76.9	131.9
Volumul producției industriale (față de anul precedent)	%	108.2	107.0	95.2	98.7	100.7
Investiții în capital fix (față de anul precedent)	%	107.6	121.4	123.0	119.9	100.4
Masa monetară (M2)	mil. lei	8137.0	11125.5	12485.2	18396.7	21774.1
Indicele prețurilor de consum față de anul precedent	%	112.4	111.9	112.7	112.3	112.7
Cursul de schimb mediu anual	lei/USD	12.3283	12.6003	13.1319	12.1362	10.3895
Contul curent / PIB	%	-1.8	-7.6	-11.4	-15.3	-16.3
Contul curent fără transferuri curente / PIB	%	-16.1	-26.8	-35.3	-43.0	-43.2
Compensare pentru muncă și transferurile angajaților / PIB	%	27.0	30.6	34.5	33.9	31.2
Balanța bunurilor și serviciilor / PIB	%	-29.8	-40.6	-47.1	-52.5	-53.0
Export de bunuri și servicii / Import de bunuri și servicii	%	-63.1	-55.4	-48.7	-46.4	-43.6
Export de bunuri și servicii / PIB	%	51.0	50.3	44.8	45.4	41.1
Import de bunuri și servicii / PIB	%	80.9	90.9	91.9	97.8	94.1
Active de rezervă / Import de bunuri și servicii	luni	2.69	2.64	2.97	3.72	3.53
Fluxul (net) de investiții directe în e/n pe cap de locuitor	USD	41	53	65	151	198
Stocul de investiții directe în e/n pe cap de locuitor	USD	235	285	350	517	719
Poziția investițională internațională netă la sfârșit de an	mil. USD	-1576.11	-1704.56	-2090.33	-2732.76	-3747.89
Datoria externă la sfârșit de an	mil. USD	1883.78	2079.99	2530.87	3357.86	4108.02
Datoria externă / PIB	%	72.5	69.6	74.3	76.3	67.9
Datoria externă pe cap de locuitor	USD	523	579	706	939	1151

Surse: BNS, BNM

În tabelul 4 se compară indicatorii macroeconomici ai Republicii Moldova cu indicatorii altor state.

Tabelul 4. Indicatorii macroeconomici ai sectorului extern pe grupe de țări, anul 2008

	Bunuri				Servicii				Balanța comercială cu bunuri și servicii raportată la PIB	Contul curent raportat la PIB	Investiții străine directe în economia națională - flux		
	Export f.o.b.		Import f.o.b.		Export		Import				total	față de anul 2007	per capita
	total	față de anul 2007	total	față de anul 2007	total	față de anul 2007	total	față de anul 2007					
	mil. USD	%	mil. USD	%	mil. USD	%	mil. USD	%					
Azerbaidjan	30586	143.8	7575	125.3	1547	124.0	3889	115.1	38.8	30.9	15	...	2
Belarus	33043	135.8	39155	137.9	4260	130.0	2600	128.0	-7.4	-8.4	2152	120.5	222
Georgia	2428	116.3	6261	125.6	1263	115.5	1236	132.5	-29.8	-24.8	1280	73.2	297
Kazahstan	71971	148.9	38452	115.6	4383	123.3	10999	94.6	20.2	5.2	14543	130.7	937
Kîrgîzstan	1847	138.1	3754	143.6	896	130.9	994	164.3	-39.6	-12.5	232	111.7	43
<i>Moldova</i>	<i>1646</i>	<i>119.9</i>	<i>4866</i>	<i>132.4</i>	<i>837</i>	<i>133.9</i>	<i>825</i>	<i>130.7</i>	<i>-53.0</i>	<i>-16.3</i>	<i>708</i>	<i>131.2</i>	<i>198</i>
Rusia	471603	133.1	291861	130.6	51306	130.2	76349	129.3	9.2	6.1	70320	127.7	497
Ucraina	67717	135.9	84651	140.1	17895	126.4	15481	131.9	-8.1	-7.2	9683	105.0	211
Austria	177913	109.5	178201	110.8	62158	112.5	42496	109.3	4.7	3.5	13926	46.2	1670
Bulgaria	22586	121.6	35450	124.1	8003	123.1	6708	122.4	-23.2	-25.2	9205	78.6	1213
Estonia	12630	114.0	15350	104.0	5103	116.2	3410	111.0	-4.4	-9.4	1988	74.0	1484
Franța	601850	110.2	691990	115.2	161750	111.0	140690	107.6	-2.4	-1.9	120910	75.8	1949
Germania	1498190	111.0	1232430	114.2	246710	110.5	284950	110.5	6.2	6.7	25000	44.2	304
Italia	546857	108.9	546908	109.8	123528	110.3	134426	110.7	-0.5	-3.4	11807	29.5	198
Letonia	9559	116.2	15343	101.4	4551	124.0	3196	118.3	-13.1	-12.9	1426	63.5	631
Lituania	23737	138.3	29305	127.2	4858	120.7	4375	128.9	-10.7	11.6	1815	90.0	547
Olanda	534129	115.6	476897	117.1	104456	108.0	91582	108.3	8.0	7.5	856	0.7	52
Polonia	177278	122.0	201655	124.2	35417	123.0	30273	125.8	-3.7	-5.5	16974	73.9	446
România	49609	122.3	76455	117.4	12825	135.0	11645	131.2	-13.1	-12.6	13218	133.2	619
Slovenia	29607	109.3	33487	113.8	7431	130.6	5049	118.4	-2.8	-6.1	1930	125.9	956
Ungaria	106644	113.6	106469	114.0	20101	117.6	18725	119.6	1.0	-8.4	48511	66.6	4846
Albania	1342	124.7	4880	123.3	2232	115.3	2254	117.4	-28.1	-14.9	907	141.0	289
S.U.A.	1295390	112.4	2112230	107.3	540400	109.6	404690	107.0	-4.8	-4.7	325250	136.9	1044
Turcia	140739	122.0	193922	119.7	34952	121.1	17498	116.9	-4.9	-5.7	18187	81.9	246

 Surse: *International Financial Statistics, June 2009, FMI; site-urile băncilor centrale și altele*

CONTUL CURENT

În anul 2008 contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit în valoare de 987.40 mil. USD, cu 46.5 la sută mai mult comparativ cu anul precedent. Raportul soldului contului curent la PIB a atins valoarea de 16.3 la sută, fiind în creștere cu 1.0 puncte procentuale.

Ca și în perioadele precedente, deteriorarea contului curent a fost determinată de majorarea deficitului în comerțul exterior cu bunuri și servicii (diagrama 2). Deși s-au înregistrat majorări semnificative atât la venituri, cât și la transferuri curente, excedentul cumulativ obținut la aceste 2 categorii, fiind în creștere cu 35.8 la sută, a acoperit deficitul rezultat din comerțul exterior cu bunuri și servicii doar în proporție de 69.2 la sută.

Diagrama 1. Soldul contului curent

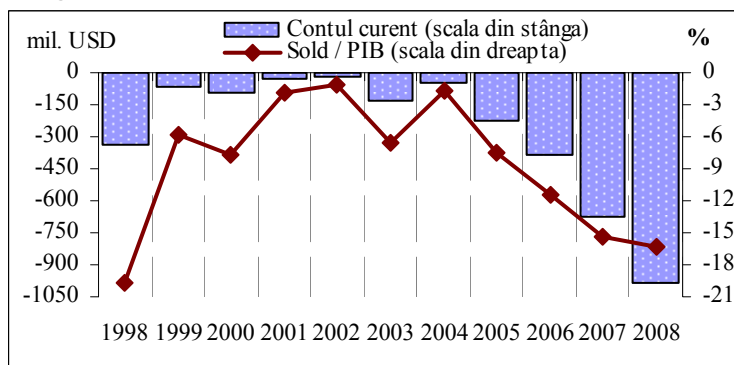

Diagrama 2. Contul curent – componente principale (mil. USD)

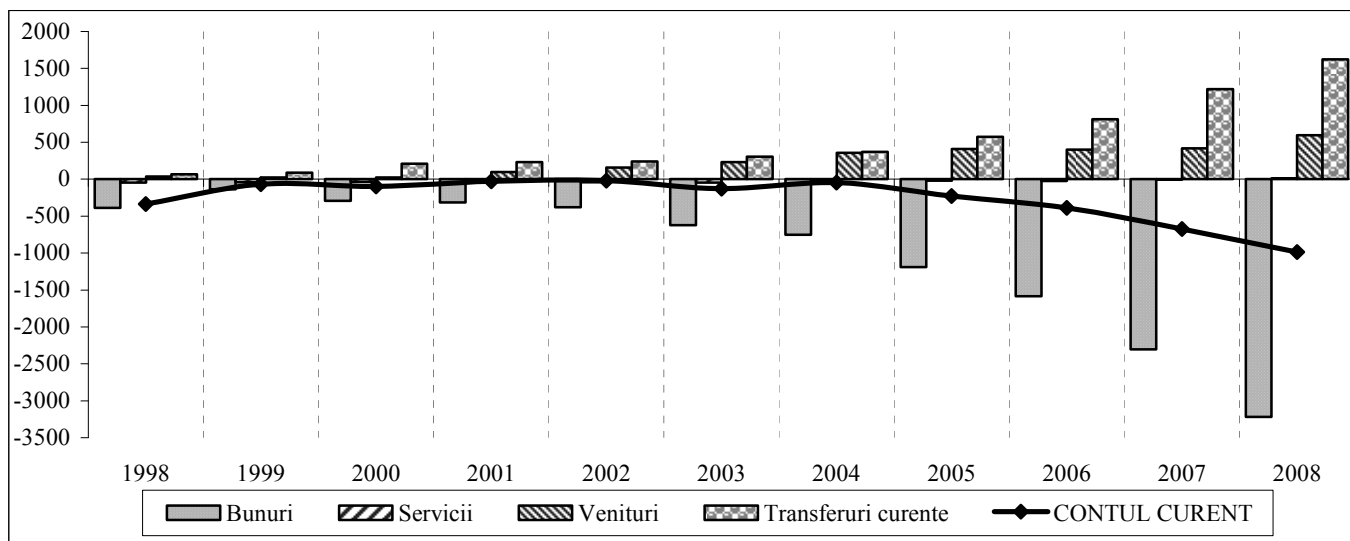
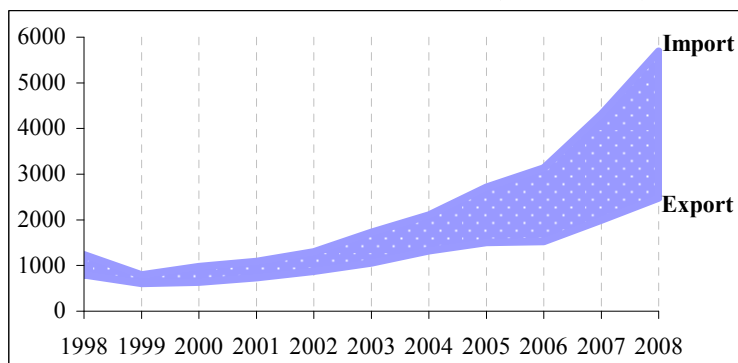

Diagrama 3. Deficitul din comerțul exterior cu bunuri și servicii (mil. USD)

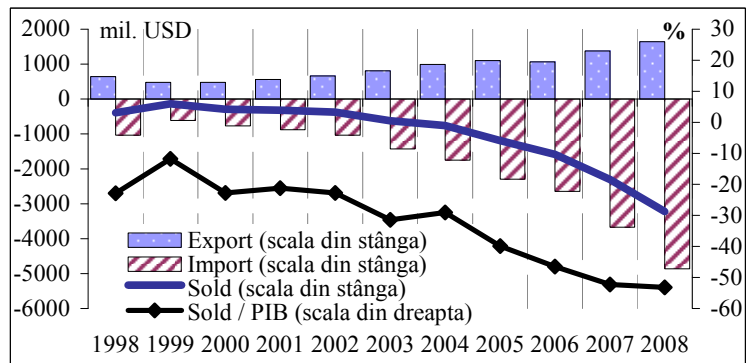
În rezultatul majorării valorii bunurilor și serviciilor exportate cu 24.3 la sută față de anul precedent și a celor importate cu 32.1 la sută, volumul comerțului exterior a sporit cu 29.6 la sută, însumând 8174.23 mil. USD. Datorită ritmului mai înalt de creștere a importului comparativ cu exportul, gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a continuat

să se reducă (cu 2.8 puncte procentuale față de anul precedent) constituind 43.6 la sută, iar deficitul în comerțul exterior cu bunuri și servicii s-a majorat cu 38.9 la sută și a atins nivelul de 3207.89 mil. USD (diagrama 3).

Soldul *comerțului exterior cu bunuri*, în continuare negativ, a însumat 3220.37 mil. USD (prețuri f.o.b.), majorarea comparativ cu anul precedent a fost de 39.8 la sută. Raportul dintre soldul comercial și PIB a constituit 53.2 la sută (diagrama 4). De menționat că în valoare absolută deficitul este aproape de 2 ori mai mare decât exporturile.

Indicatorii agregați ce reflectă evoluția comerțului exterior al Moldovei sunt prezentați în tabelul 5.

Diagrama 4. Soldul balanței comerciale

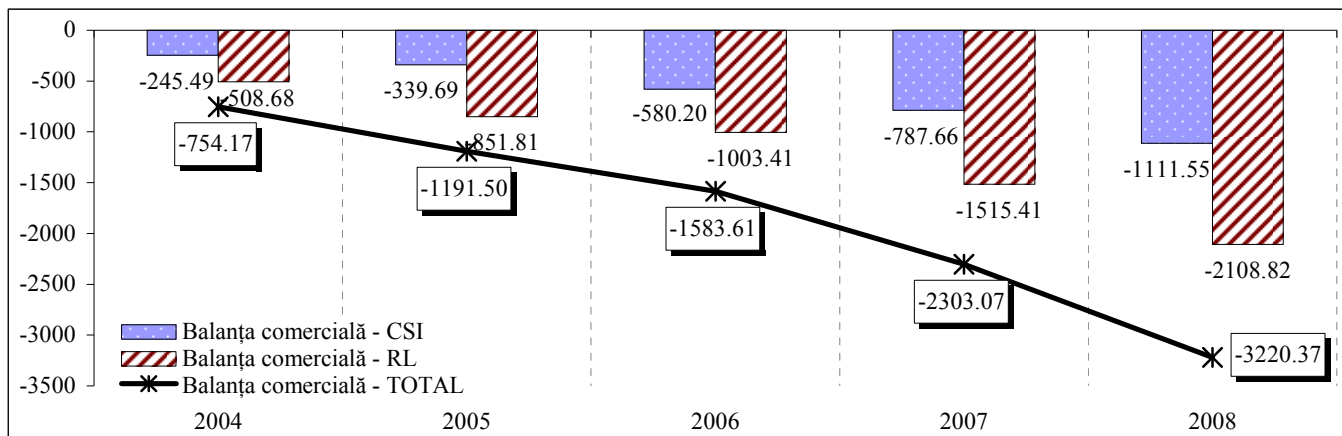

Tabelul 5. Evoluția comerțului exterior cu bunuri

	U.M.	2004	2005	2006	2007	2008
Export (EX)	mil. USD	994.07	1104.58	1060.81	1373.34	1645.97
	% *	123.5	111.1	96.0	129.5	119.9
Import (IM)	mil. USD	-1748.24	-2296.08	-2644.42	-3676.41	-4866.34
	% *	122.4	131.3	115.2	139.0	132.4
Soldul balanței comerciale (EX - IM)	mil. USD	-754.17	-1191.50	-1583.61	-2303.07	-3220.37
	% *	121.1	158.0	132.9	145.4	139.8
Comerțul exterior cu bunuri (EX+IM)	mil. USD	2742.31	3400.66	3705.23	5049.75	6512.31
	% *	122.8	124.0	109.0	136.3	129.0
Export / PIB	%	38.3	37.0	31.1	31.2	27.2
Import / PIB	%	67.3	76.8	77.6	83.5	80.5
Soldul balanței comerciale / PIB	%	29.0	39.9	46.5	52.3	53.2
Gradul de acoperire a importului prin exporturi	%	56.9	48.1	40.1	37.4	33.8
Gradul de deschidere a economiei (EX+IM) / PIB	%	105.5	113.8	108.7	114.7	107.7

* % față de anul precedent

Diagrama 5. Balanța comerțului exterior cu bunuri (f.o.b. – f.o.b.) pe zone geografice, (mil. USD)

În anul 2008, la fel ca și în ultimii ani, soldurile comerțului exterior cu bunuri, atât cu CSI, cât și cu restul lumii, au fost negative (diagrama 5) și în creștere. Deficitul balanței comerciale cu restul lumii s-a majorat cu 39.2 la sută, până la nivelul de 2108.82 mil. USD, iar cu CSI – s-a majorat cu 41.1 la sută, totalizând 1111.55 mil. USD.

Tabelul 6. *Balanțele comerțului cu bunuri (f.o.b. – c.i.f.) pe grupuri de țări*

	2004	2005	2006	2007	2008	Anul 2008 față de anul 2007
	milioane USD					%
Uniunea Europeană 27	-441.56	-681.96	-796.15	-1146.01	-1531.04	133.6
Uniunea Europeană 25, din care:	-279.14	-397.09	-450.22	-662.30	-958.96	144.8
Germania	-89.10	-126.21	-144.89	-200.37	-303.11	151.3
Polonia	-43.81	-52.52	-46.39	-65.64	-83.02	126.5
Italia	26.87	8.80	-38.84	-61.96	-81.71	131.9
Ungaria	-18.28	-26.55	-27.50	-55.70	-67.84	121.8
Franța	-25.92	-30.72	-40.11	-40.29	-52.10	129.3
Cehia	-14.79	-21.75	-24.58	-37.03	-49.50	133.7
Austria	-13.18	-23.90	-18.17	-15.16	-48.79	de 3.2 ori
Olanda	-18.39	-21.28	-15.60	-29.64	-43.79	147.7
Lituania	-16.54	-12.00	-14.58	-23.11	-38.10	164.9
Belgia	-11.15	-21.22	-22.87	-32.34	-37.99	117.5
Slovenia	-10.79	-12.90	-17.73	-25.22	-30.19	119.7
Slovacia	-8.96	-0.41	5.29	-13.65	-26.15	191.6
Spania	-5.87	-9.57	-5.40	-13.89	-21.87	157.5
Finlanda	-7.23	-12.23	-8.23	-14.27	-21.32	149.4
Marea Britanie	4.72	-5.47	1.71	8.60	10.62	123.5
Uniunea Europeană 2	-162.42	-284.87	-345.93	-483.71	-572.08	118.3
România	-129.48	-250.65	-322.46	-453.29	-534.64	117.9
Bulgaria	-32.94	-34.22	-23.47	-30.42	-37.44	123.1
Tările balcanice, din care:	-51.77	-61.38	-80.32	-116.95	-180.78	154.6
Turcia	-47.53	-56.76	-77.85	-117.69	-185.56	157.7
Macedonia	-0.06	0.01	0.03	0.33	1.37	de 4.2 ori
CSI, din care:	-280.31	-381.24	-633.43	-846.37	-1192.51	140.9
Ucraina	-396.72	-434.28	-434.55	-578.02	-780.67	135.1
Rusia	109.44	44.07	-226.81	-268.09	-347.12	129.5
Belarus	-6.72	-13.56	-0.40	-39.27	-108.91	de 2.8 ori
Georgia	1.92	5.06	2.90	2.50	4.80	192.0
Azerbaidjan	1.16	2.22	4.19	8.62	6.78	78.7
Kazahstan	4.93	10.43	18.11	34.22	27.67	80.9
Alte țări, din care:	-9.70	-76.40	-131.66	-238.46	-403.25	169.1
China	-12.95	-37.13	-66.34	-119.30	-200.19	167.8
S.U.A.	24.95	8.96	-6.39	-14.85	-43.77	de 2.9 ori
Israel	-5.17	-6.69	-6.24	-10.56	-33.61	de 3.2 ori
Coreea de Sud	-2.71	-2.92	-12.17	-25.97	-25.41	97.8
Emiratele Arabe Unite	0.37	-0.86	-5.70	-10.40	-21.81	de 2.1 ori
India	-4.39	-6.71	-5.82	-8.11	-13.33	164.4
Republica Arabă Siria	3.48	3.47	3.51	1.09	1.28	117.4
Panama		3.56	3.11	-0.64	4.20	–
Elveția	-5.94	-9.68	-7.09	-5.85	6.05	–
Total	-783.34	-1200.98	-1641.56	-2347.79	-3307.58	140.9

Sursa: BNS, selecții la import (prețuri c.i.f.) după principiul țării de livrare, fără exportul și importul efectuat de persoane fizice

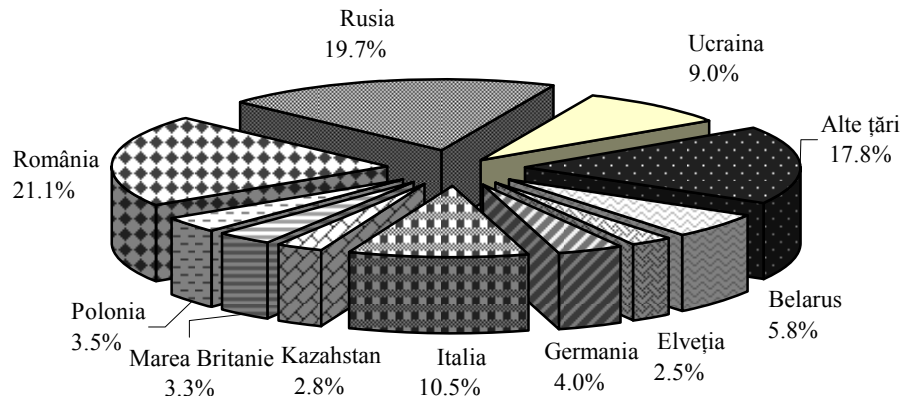
Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS)*, deficitul comercial în anul 2008 a constituit 3307.58 mil. USD, fiind cu 40.9 la sută mai mare comparativ cu anul precedent. Această majorare s-a produs pe seama comerțului cu Ucraina, România, Rusia, Germania, China și Turcia. De asemenea, trebuie de menționat creșterea deficitului

* Datele BNS nu includ ajustările la comerțul exterior cu bunuri operate de către Direcția Balanța de Plăți a Băncii Naționale a Moldovei, cum ar fi exporturile / importurile efectuate de persoane fizice, reparații de bunuri, bunuri procurate în porturi de către cărăuși etc. Importurile sunt evaluate în prețuri c.i.f., repartiția pe țări a acestora fiind după principiul țării de livrare.

comercial cu Belarus de 2.8 ori. Totodată în comerțul exterior cu bunuri cu Kazahstan, Marea Britanie, Azerbaidjan, Elveția au fost înregistrate solduri pozitive (tabelul 6).

România, Rusia, Italia, Ucraina, Belarus, Germania, Polonia, Marea Britanie, Kazahstan și Elveția se numără printre principalele țări de destinație ale mărfurilor moldovenești: în anul 2008, aceste țări au deținut 82.2 la sută din volumul total al exporturilor (diagrama 6).

Diagrama 6. *Principalele țări de destinație a exporturilor Republicii Moldova în 2008*

Sursa: BNS, fără exportul efectuat de persoane fizice

Exporturile de bunuri în **România** în perioada de raportare s-au majorat cu 59.0 la sută față de anul precedent, până la 335.82 mil. USD, din care: *fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate, cabluri de fibre optice* – 89.81 mil. USD; *îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte* – 42.57 mil. USD; *uleiuri vegetale* – 30.61 mil. USD.

Valoarea exporturilor în **Rusia** a înregistrat 313.68 mil. USD. Sporuri semnificative s-au produs la: *băuturi alcoolice* – de 15.7 ori, până la 58.90 mil. USD (în urma reluării exporturilor); *fructe comestibile și nuci* – cu 34.6 la sută, până la 30.24 mil. USD; *ghips, anhidrit, ipsos* – de 3.4 ori, până la 25.09 mil. USD.

Republica Moldova a exportat în **Italia** bunuri în valoare totală de 167.05 mil. USD, cu 19.2 la sută mai mult față de anul precedent. Din totalul exporturilor spre Italia, 90.8 la sută o dețin bunurile după prelucrare în lohn. Astfel, cele mai importante articole au fost: *îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte* – 109.32 mil. USD; *articolele și obiectele din piele* – 14.09 mil. USD.

Exporturile către **Ucraina** s-au redus cu 14.9 la sută, totalizând 142.82 mil. USD. În special s-au diminuat livrările de: *băuturi alcoolice* – cu 15.8 la sută, până la 43.84 mil. USD; *produse minerale* – de 2.4 ori, până la 10.06 mil. USD, care nu au putut fi acoperite de sporul exporturilor de *produse vegetale* – cu 23.4 la sută, până la 24.20 mil. USD.

În 2008 s-a înregistrat o reducere cu 26.1 la sută a exporturilor către **Germania**, până la nivelul de 63.77 mil. USD. Cele mai importante articole exportate au fost: *îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte* – 26.48 mil. USD; *deșeurile și resturile din metale comune* – 13.67 mil. USD; *preparatele din legume, fructe sau din alte părți de plante* – 6.12 mil. USD.

Tabelul 7. *Exporturile de bunuri pe grupuri de țări*

	2004	2005	2006	2007	2008	Ponderea în total		Anul 2008 față de anul 2007
						2007	2008	
	milioane USD						%	
Uniunea Europeană 27	400.61	443.38	537.66	679.27	820.13	50.6	51.5	120.7
Uniunea Europeană 25, din care:	296.20	324.09	367.99	440.82	461.97	32.9	29.0	104.8
Italia	136.43	133.44	116.87	140.17	167.05	10.4	10.5	119.2
Germania	71.28	47.43	51.92	86.28	63.77	6.4	4.0	73.9
Polonia	6.55	25.30	39.22	48.36	56.14	3.6	3.5	116.1
Marea Britanie	10.02	11.14	27.34	34.12	52.27	2.5	3.3	153.2
Franța	11.31	16.49	23.85	24.77	21.37	1.8	1.3	86.3
Ungaria	14.47	14.74	14.63	5.07	18.48	0.4	1.2	de 3.6 ori
Olanda	5.52	6.53	9.29	14.40	13.15	1.1	0.8	91.3
Austria	10.03	11.68	13.14	30.88	12.47	2.3	0.8	40.4
Belgia	11.78	14.56	14.13	11.22	9.65	0.8	0.6	86.0
Grecia	3.42	4.83	5.89	9.64	9.01	0.7	0.6	93.5
Suedia	0.36	0.43	0.20	0.76	8.75	0.1	0.5	de 11.5 ori
Lituania	2.42	6.32	8.55	10.17	8.06	0.8	0.5	79.3
Slovacia	1.70	15.06	22.72	8.87	7.62	0.7	0.5	85.9
Cehia	1.87	4.43	5.59	5.93	5.34	0.4	0.3	90.1
Uniunea Europeană 2	104.41	119.29	169.67	238.45	358.16	17.8	22.5	150.2
România	98.92	111.66	155.56	211.18	335.82	15.7	21.1	159.0
Bulgaria	5.49	7.63	14.11	27.27	22.34	2.0	1.4	81.9
Țările balcanice, din care:	13.52	26.77	32.50	40.89	48.12	3.0	3.0	117.7
Turcia	12.27	24.66	28.46	32.09	33.44	2.4	2.1	104.2
Macedonia	0.08	0.05	0.17	0.40	1.43	0.0	0.1	de 3.6 ori
CSI, din care:	502.43	551.36	424.15	550.24	623.05	41.0	39.2	113.2
Rusia	353.33	347.48	182.01	232.73	313.68	17.3	19.7	134.8
Ucraina	64.76	99.91	128.79	167.86	142.82	12.5	9.0	85.1
Belarus	58.65	71.16	73.98	81.97	92.66	6.1	5.8	113.0
Kazahstan	15.43	17.30	24.15	45.54	44.51	3.4	2.8	97.7
Uzbekistan	2.40	1.90	2.80	3.70	8.09	0.3	0.5	de 2.2 ori
Azerbaidjan	1.23	3.72	4.76	8.74	7.12	0.7	0.5	81.5
Georgia	2.07	5.25	4.06	3.41	6.34	0.3	0.4	185.9
Alte țări, din care:	68.62	69.75	57.32	71.34	99.88	5.3	6.3	140.0
Elveția	1.09	7.39	14.23	22.58	39.69	1.7	2.5	175.8
S.U.A.	42.70	37.48	16.23	15.18	15.10	1.1	0.9	99.5
Brazilia	0.05	0.30	2.09	1.39	5.92	0.1	0.4	de 4.3 ori
Republica Arabă Siria	3.62	4.84	4.32	2.58	3.90	0.2	0.2	151.2
Total	985.18	1091.26	1051.63	1341.74	1591.18	100.0	100.0	118.6

Sursa: BNS, fără exportul efectuat de persoane fizice

În structura pe secțiuni a exporturilor, în anul 2008 au predominat: *produsele agro-alimentare* – 37.4 la sută și *materialele textile și articolele din acestea* – 19.7 la sută (tabelul 8).

Exportul de *produse agroalimentare* a crescut cu 17.2 la sută și a însumat 595.04 mil. USD, din care: *băuturi alcoolice* – 193.15 mil. USD (un spor de 43.9 la sută); *fructe comestibile și nuci* – 85.38 mil. USD (o reducere cu 8.0 la sută); *uleiuri vegetale* – 62.77 mil. USD (în creștere cu 14.4 la sută); *preparate din legume, fructe sau din alte părți de plante* – 51.40 mil. USD (în scădere cu 35.3 la sută); *cereale* – 50.27 mil. USD (o majorare de 2.9 ori); *semințe de rapiță* – 38.15 mil. USD (au sporit de 3.7 ori); *semințe de floarea-soarelui* – 21.81 mil. USD (s-au redus cu 26.6 la sută).

Exportul de *materiale textile și articole din acestea* a însumat 313.94 mil. USD din care: 264.73 mil. USD – *îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte* și 34.11 mil. USD – *covoare și alte acoperitoare de podea*.

Tabelul 8. Exportul de bunuri, pe principalele secțiuni

	2004	2005	2006	2007	2008	Ponderea în totalul anului 2008	Anul 2008 față de anul 2007
	mil. USD						
I. Animale vii și produse ale regnului animal	20.16	17.21	16.23	13.58	10.14	0.6	74.7
II. Produse ale regnului vegetal	119.97	131.90	136.49	162.87	210.08	13.2	129.0
III. Grăsimi și uleiuri animaliere sau vegetale	41.19	37.80	34.86	55.26	62.89	4.0	113.8
IV. Produse alimentare; băuturi; tutun	345.88	395.96	276.37	275.97	311.93	19.6	113.0
V. Produse minerale	30.36	20.11	27.43	57.12	63.46	4.0	111.1
VI. Produse ale industriei chimice	9.29	15.60	20.81	27.16	32.97	2.1	121.4
VII. Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	8.32	11.83	15.99	33.08	38.19	2.4	115.4
VIII. Piei brute, tăbăcite; blănuri și produse din acestea	77.89	71.57	23.65	29.07	33.29	2.1	114.5
IX. Lemn și articole din lemn (fără mobilier)	3.58	2.29	3.98	4.32	5.39	0.3	124.8
X. Pastă de lemn, hârtie, carton și articole din acestea	8.04	11.83	18.40	27.34	16.71	1.0	61.1
XI. Materiale textile și articole din acestea	170.10	193.95	228.27	276.28	313.94	19.7	113.6
XII. Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	21.96	26.60	30.95	40.25	48.00	3.0	119.3
XIII. Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	17.16	18.73	32.58	51.28	52.51	3.3	102.4
XIV. Perle, pietre prețioase sau semiprețioase, metale prețioase, metale placate și articole din acestea, imitații de bijuterii, monede	0.17	0.15	0.14	0.05	0.22	0.0	de 4.4 ori
XV. Metale comune și articole din acestea	29.89	48.74	75.84	110.50	119.12	7.5	107.8
XVI. Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	39.30	46.22	53.13	90.70	167.50	10.7	184.7
XVII. Vehicule, aeronave, vase și echipamente de transport	22.81	15.30	16.29	18.72	16.07	1.0	85.8
XVIII. Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasornicărie; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	8.19	8.08	12.49	23.44	28.88	1.8	123.2
Altele	10.92	17.39	27.73	44.75	59.89	3.8	133.8
TOTAL	985.18	1091.26	1051.63	1341.74	1591.18	100.0	118.6

Sursa: BNS, fără exportul efectuat de persoane fizice

Alte categorii importante de export au fost: *fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate, cabluri de fibre optice* – 101.97 mil. USD; *fontă, fier, oțel și articole din acestea* – 77.49 mil. USD; *recipiente din sticlă* – 41.67 mil. USD; *mobilă* – 39.47 mil. USD.

Tabelul 9. Exporturile de băuturi alcoolice

	2004	2005	2006	2007	2008	Ponderea în total					Anul 2008 față de anul 2007	Gradul de influență*
						2004	2005	2006	2007	2008		
						milioane USD						
Rusia	217.89	234.94	58.78	3.74	58.89	78.5	74.8	31.5	2.8	30.5	de 15.7 ori	41.1
Belarus	30.15	36.56	37.00	34.10	46.65	10.9	11.6	19.8	25.4	24.2	136.8	9.4
Ucraina	10.97	18.38	37.27	52.09	43.85	4.0	5.8	20.0	38.8	22.7	84.2	-6.1
Polonia	1.80	2.39	4.09	5.92	9.53	0.6	0.8	2.2	4.4	4.9	161.0	2.7
Kazahstan	7.91	7.46	9.69	17.72	9.19	2.8	2.4	5.2	13.2	4.8	51.9	-6.4
România	0.27	1.59	24.29	4.67	5.56	0.1	0.5	13.0	3.5	2.9	119.1	0.7
Cehia	0.65	1.26	1.45	2.27	3.02	0.2	0.4	0.8	1.7	1.6	133.0	0.6
Azerbaidjan	0.33	1.02	0.67	1.74	2.54	0.1	0.3	0.4	1.3	1.3	146.0	0.6
Georgia	0.64	1.76	1.48	0.56	2.24	0.2	0.6	0.8	0.4	1.2	de 4.0 ori	1.3
Germania	0.99	1.38	1.81	1.91	1.78	0.4	0.4	1.0	1.4	0.9	93.2	-0.1
S.U.A.	0.78	0.79	1.21	1.22	1.55	0.3	0.3	0.6	0.9	0.8	127.0	0.2
Letonia	0.90	1.19	1.49	1.61	1.47	0.3	0.4	0.8	1.2	0.8	91.3	-0.1
Kirgizstan	0.82	1.21	0.77	1.65	1.38	0.3	0.4	0.4	1.2	0.7	83.6	-0.2
<i>Alte țări</i>	<i>3.47</i>	<i>4.33</i>	<i>6.51</i>	<i>5.00</i>	<i>5.50</i>	<i>1.3</i>	<i>1.4</i>	<i>3.5</i>	<i>3.7</i>	<i>2.8</i>	<i>110.0</i>	<i>0.4</i>
TOTAL	277.57	314.26	186.51	134.20	193.15	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	143.9	43.9

Sursa: BNS

* Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exportului de băuturi alcoolice

** puncte procentuale

Exporturile de băuturi alcoolice în anul 2008 s-au majorat în special datorită reluării exporturilor către Rusia. De menționat diminuarea semnificativă a exporturilor către Ucraina și Kazahstan.

Pe parcursul anului de raportare *exporturile de bunuri după prelucrare* (lohn) au însumat 464.00 mil. USD (tabelul 10), din care: *materiale textile și articole din acestea* – 261.94 mil. USD, *fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate* – 94.11 mil. USD; *încălțăminte și părți de încălțăminte* – 45.42 mil. USD.

De menționat că din totalul bunurilor livrate în Uniunea Europeană, mai mult de jumătate sunt exporturi de bunuri după prelucrare în lohn.

 Tabelul 10. *Exportul de bunuri după prelucrare*

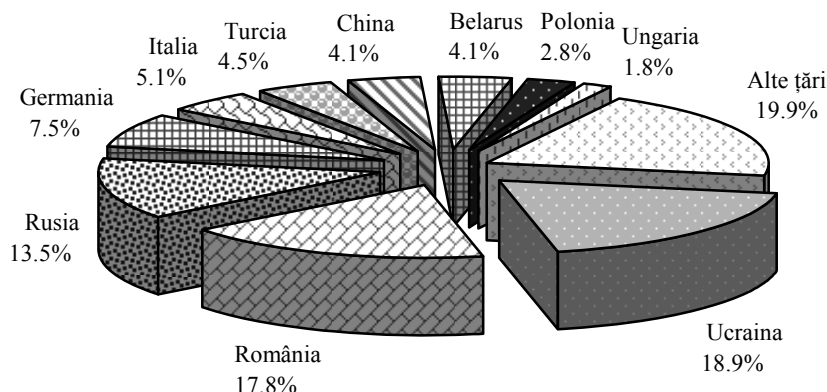
	2007			2008			Modificarea ponderii	Anul 2008 față de anul 2007	Gradul de influență**
	Export de bunuri			Export de bunuri					
	total	după prelucrare	ponderea în total*	total	după prelucrare	ponderea în total*			
	mil. USD		%	mil. USD		%			
România	211.18	77.97	36.9	335.82	179.66	53.5	16.6	de 2.3 ori	29.5
Italia	140.17	125.73	89.7	167.05	151.75	90.8	1.1	120.7	7.5
Marea Britanie	34.12	28.87	84.6	52.27	33.80	64.7	-19.9	117.1	1.4
Germania	86.28	30.92	35.8	63.77	28.87	45.3	9.4	93.4	-0.6
Turcia	32.09	22.42	69.9	33.44	23.47	70.2	0.3	104.7	0.3
Polonia	48.36	13.01	26.9	56.14	11.77	21.0	-5.9	90.5	-0.4
Franța	24.77	9.72	39.2	21.37	6.88	32.2	-7.0	70.8	-0.8
Belgia	11.22	8.98	80.0	9.65	5.61	58.1	-21.9	62.5	-1.0
Olanda	14.40	7.64	53.1	13.15	3.79	28.8	-24.2	49.6	-1.1
Slovacia	8.87	4.83	54.5	7.62	3.77	49.5	-5.0	78.1	-0.3
S.U.A.	15.18	5.31	35.0	15.10	2.75	18.2	-16.8	51.8	-0.7
Austria	30.88	3.31	10.7	12.47	2.68	21.5	10.8	81.0	-0.2
Elveția	22.58	2.33	10.3	39.69	2.37	6.0	-4.3	101.7	0.0
Alte țări	661.64	3.72	0.6	763.64	6.68	0.9	0.3	179.6	0.9
TOTAL	1341.74	344.77	25.7	1591.18	464.00	29.2	3.5	134.6	34.6

Sursa: BNS

* ponderea exportului de bunuri după prelucrare în totalul exporturilor de bunuri în țara respectivă

** Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exportului de bunuri după prelucrare; *** puncte procentuale

În anul 2008, conform datelor BNS, lista celor 10 țări din care se aprovizionează cu bunuri Republica Moldova nu a suferit careva schimbări esențiale: Ucraina, România, Rusia, Germania, Italia, Turcia, Belarus, China, Polonia, Ungaria (diagrama 7).

 Diagrama 7. *Principalii furnizori de mărfuri ai Republicii Moldova în 2008*

Sursa: BNS (fără importul efectuat de persoane fizice), selecții la import după principiul țării de livrare

Importurile din **Ucraina** s-au majorat cu 23.8 la sută față de anul precedent, însumând 923.49 mil. USD. Cele mai importante categorii de bunuri importate au fost: *energie electrică* – 137.96 mil. USD; *fontă, fier, oțel și articole din acestea* – 127.38 mil. USD; *uleiuri din petrol sau din minerale bituminoase* – 100.57 mil. USD; *țigări de foi, trabucuri și țigarete* – 51.63 mil. USD.

Tabelul 1. Importurile de bunuri pe grupuri de țări (prețuri c.i.f.)

	2004	2005	2006	2007	2008	Ponderea în total		Anul 2008 față de anul 2007
						2007	2008	
milioane USD						%		%
Uniunea Europeană 27	842.17	1125.34	1333.81	1825.28	2351.17	49.5	48.0	128.8
Uniunea Europeană 25, din care:	575.34	721.18	818.21	1103.12	1420.93	29.9	29.0	128.8
Germania	160.38	173.64	196.81	286.65	366.88	7.8	7.5	128.0
Italia	109.56	124.64	155.71	202.13	248.76	5.5	5.1	123.1
Polonia	50.36	77.82	85.61	114.00	139.16	3.1	2.8	122.1
Ungaria	32.75	41.29	42.13	60.77	86.32	1.6	1.8	142.0
Franța	37.23	47.21	63.96	65.06	73.47	1.8	1.5	112.9
Austria	23.21	35.58	31.31	46.04	61.26	1.2	1.3	133.1
Olanda	23.91	27.81	24.89	44.04	56.94	1.2	1.2	129.3
Cehia	16.66	26.18	30.17	42.96	54.84	1.2	1.1	127.7
Belgia	22.93	35.78	37.00	43.56	47.64	1.2	1.0	109.4
Lituania	18.96	18.32	23.13	33.28	46.16	0.9	0.9	138.7
Marea Britanie	5.30	16.61	25.63	25.52	41.65	0.7	0.9	163.2
Slovacia	10.66	15.47	17.43	22.52	33.77	0.6	0.7	150.0
Slovenia	11.59	13.74	18.97	26.32	31.66	0.7	0.7	120.3
Grecia	5.85	6.62	14.44	20.25	28.32	0.6	0.6	139.9
Uniunea Europeană 2	266.83	404.16	515.60	722.16	930.24	19.6	19.0	128.8
România	228.40	362.31	478.02	664.47	870.46	18.0	17.8	131.0
Bulgaria	38.43	41.85	37.58	57.69	59.78	1.6	1.2	103.6
Țările balcanice, din care:	65.29	88.15	112.82	157.84	228.90	4.3	4.7	145.0
Turcia	59.80	81.42	106.31	149.78	219.00	4.1	4.5	146.2
CSI, din care:	782.74	932.60	1057.58	1396.61	1815.56	37.9	37.1	130.0
Ucraina	461.48	534.19	563.34	745.88	923.49	20.2	18.9	123.8
Rusia	243.89	303.41	408.82	500.82	660.80	13.6	13.5	131.9
Belarus	65.37	84.72	74.38	121.24	201.57	3.3	4.1	166.3
Alte țări, din care:	78.32	146.15	188.98	309.80	503.13	8.4	10.3	162.4
China	13.03	37.75	66.71	120.30	202.45	3.3	4.1	168.3
S.U.A.	17.75	28.52	22.62	30.03	58.87	0.8	1.2	196.0
Israel	6.57	7.38	7.51	11.95	34.95	0.3	0.7	de 2.9 ori
Elveția	7.03	17.07	21.32	28.43	33.64	0.8	0.7	118.3
Coreea de Sud	2.75	2.95	12.21	26.01	25.44	0.7	0.5	97.8
Emiratele Arabe Unite	1.40	3.09	5.71	11.77	21.81	0.3	0.4	185.3
Total	1768.52	2292.24	2693.19	3689.53	4898.76	100.0	100.0	132.8

Sursa: BNS (fără importul efectuat de persoane fizice), selecții la import după principiul țării de livrare

Din **România** au fost importate bunuri în valoarea totală de 870.46 mil. USD, în creștere cu 31.0 la sută, din acestea: 301.65 mil. USD – *uleiuri din petrol sau din minerale bituminoase*; 99.06 mil. USD – *mașini, aparate și echipamente electrice*; 52.83 mil. USD – *materiale plastice, cauciuc și articole din acestea*; 51.97 mil. USD – *metale comune și articole din acestea*.

Importurile din **Rusia** au înregistrat un spor de 31.9 la sută, până la nivelul de 660.80 mil. USD, din care: 311.92 mil. USD – *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase* (47.2 la sută din importurile din Rusia); 75.88 mil. USD – *produse alimentare, băuturi, tutun*; 47.92 mil. USD – *produse ale industriei chimice*.

Din **Germania** s-au importat bunuri în valoare de 366.88 mil. USD (în creștere cu 28.0 la sută), din care: 99.47 mil. USD – *mașini și aparate, echipamente electrice și mecanice*; 90.15 mil. USD – *vehicule și echipamente auxiliare de transport*; 35.41 mil. USD – *produse ale industriei chimice*.

Importurile din **Italia** au totalizat 248.76 mil. USD, în creștere cu 23.1 la sută, din care: 75.91 mil. USD – *materiale textile și articole din acestea*; 59.98 mil. USD – *mașini și aparate, echipamente electrice și mecanice*.

În structura importurilor pe secțiuni de bunuri (tabelul 12), cea mai mare pondere este deținută în continuare de *produsele minerale*, ce au însumat 1126.00 mil. USD, din care: *uleiuri din petrol sau din minerale bituminoase* – 586.20 mil. USD; *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase* – 333.48 mil. USD; *energie electrică* – 137.96 mil. USD.

Tabelul 12. *Importul de bunuri, pe principalele secțiuni (prețuri c.i.f.)*

	2004	2005	2006	2007	2008	Ponderea în totalul anului 2008	Anul 2008 față de anul 2007
	mil. USD					%	
I. Animale vii și produse ale regnului animal	38.78	57.19	51.92	61.67	100.32	2.0	162.7
II. Produse ale regnului vegetal	73.54	65.02	72.76	150.37	166.76	3.4	110.9
III. Grăsimi și uleiuri animaliere sau vegetale	7.42	9.89	11.12	16.02	20.88	0.4	130.3
IV. Produse alimentare; băuturi; tutun	105.25	147.47	179.80	237.85	343.42	7.0	144.4
V. Produse minerale	384.87	504.66	663.73	788.42	1126.00	23.0	142.8
VI. Produse ale industriei chimice	161.81	232.29	223.26	317.68	416.76	8.5	131.2
VII. Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	101.10	139.74	168.54	224.92	276.80	5.7	123.1
VIII. Piele brute, tăbăcite; blănuri și produse din acestea	72.52	69.57	22.80	27.50	33.18	0.7	120.7
IX. Lemn și articole din lemn (fără mobilier)	33.98	43.62	52.08	67.66	89.30	1.8	132.0
X. Pastă de lemn, hârtie, carton și articole din acestea	63.42	82.25	75.52	101.42	117.21	2.4	115.6
XI. Materiale textile și articole din acestea	150.56	179.86	206.54	249.60	285.43	5.8	114.4
XII. Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	10.03	12.20	17.89	21.38	30.89	0.6	144.5
XIII. Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	64.37	67.28	79.93	102.16	138.70	2.8	135.8
XIV. Perle, pietre prețioase sau semiprețioase, metale prețioase, metale placate și articole din acestea, imitații de bijuterii, monede	3.72	6.43	6.40	8.83	10.87	0.2	123.1
XV. Metale comune și articole din acestea	111.90	160.59	219.42	336.70	372.51	7.6	110.6
XVI. Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	239.71	312.99	379.80	544.64	765.52	15.6	140.6
XVII. Vehicule, aeronave, vase și echipamente de transport	95.95	130.32	162.39	286.09	390.59	8.0	136.5
XVIII. Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasornicărie; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	20.88	26.98	33.49	51.80	74.63	1.5	144.1
Altele	28.71	43.89	65.80	94.82	138.99	2.8	146.6
TOTAL	1768.52	2292.24	2693.19	3689.53	4898.76	100.0	132.8

Sursa: BNS (fără importul efectuat de persoane fizice), selecții la import după principiul țării de livrare

Alte secțiuni importante au fost: *mașini și aparate; echipamente electrice și mecanice* – 765.52 mil. USD; *materiale textile și articole din acestea* – 285.43 mil. USD; *fontă, fier, oțel și articole din acestea* – 280.58 mil. USD; *materiale plastice, cauciuc și articole din acestea* – 276.80 mil. USD; *autoturisme și alte autovehicule pentru transportul persoanelor* – 212.07 mil. USD; *produse farmaceutice* – 151.42 mil. USD; *mobilier* – 77.82 mil. USD; *țigări, trabucuri și țigarete* – 68.74 mil. USD.

În anul 2008 Republica Moldova a importat resurse energetice în valoare totală de 903.24 mil. USD (prețuri f.o.b.), ceea ce reprezintă o majorare cu 40.1 la sută comparativ cu anul 2007. Acest spor s-a datorat în special creșterii prețurilor de import (tabelul 13). Principalii furnizori de resurse energetice au fost România (35.3 la sută, din valoarea totală a importurilor de resurse energetice), Rusia (33.7 la sută), Ucraina (14.0 la sută) și Belarus (11.5 la sută).

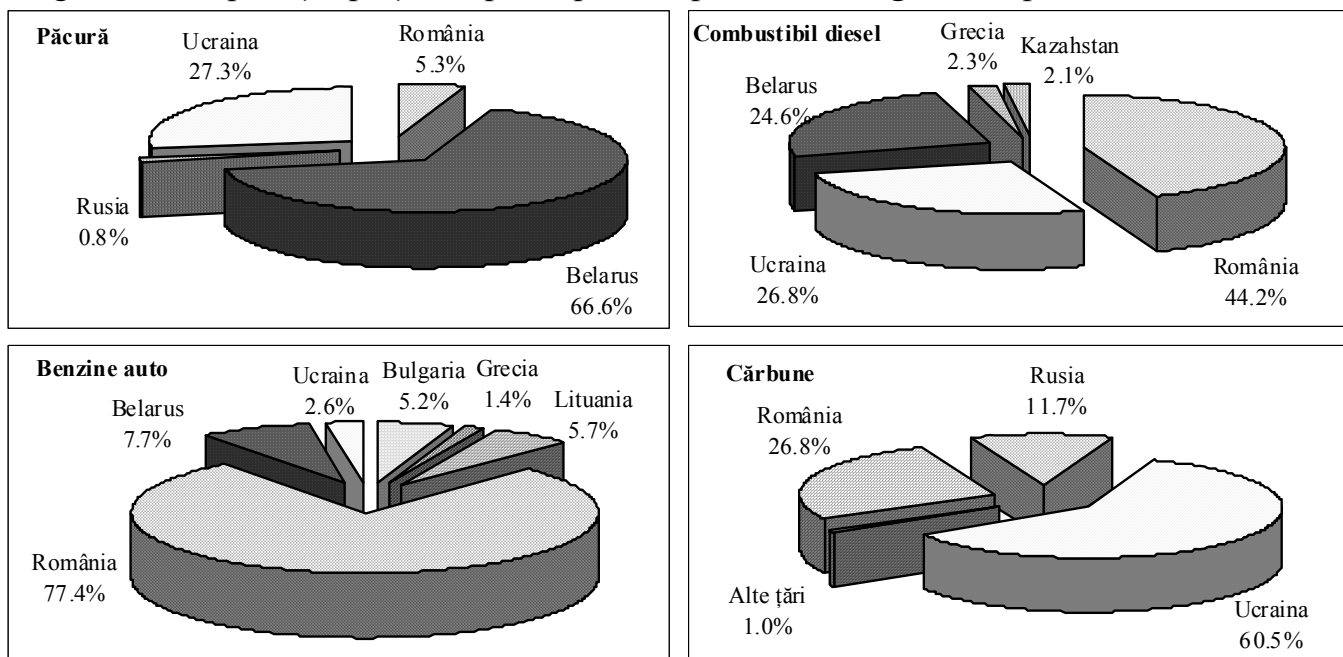
În anul 2008 Republica Moldova a importat din Rusia un volum de 1226.90 mil. m³ de gaz natural (cu 6.0 la sută mai puțin decât în 2007). Conform acordului cu SA „Gazprom” din Federația Rusă privind modificarea treptată a prețurilor, în perioada de raportare prețurile de import ale gazelor naturale din Rusia au crescut treptat și efectiv au constituit: 190.85 USD/1000 m³ – în trimestrul I, 216.57 USD/1000 m³ – în trimestrul II, 257.90 USD/1000 m³ – în trimestrul III și 283.51 USD/1000 m³ – în trimestrul IV.

Tabelul 13. *Importul de produse energetice (prețuri f.o.b.)*

		2004	2005	2006	2007	2008	Ponderea în 2008	Anul 2008 / anul 2007
							%	
Resurse energetice-total	(mil.USD)	308.57	425.86	544.89	644.70	903.24	100.0	140.1
Din CSI	(mil.USD)	238.11	280.70	335.93	407.31	546.79	60.5	134.2
Cărbune	(mil.USD) (mii tone)	9.25 184.98	9.49 165.60	12.05 170.47	15.83 179.71	19.28 148.50	2.1	121.8 82.6
Gaz natural	(mil.USD) (mil. m ³)	83.61 1263.02	97.14 1418.55	170.20 1418.16	203.13 1305.41	256.50 1226.90	28.4	126.3 94.0
Combustibil	(mil.USD)	145.25	174.07	153.68	188.35	271.01	30.0	143.9
Păcură	(mil.USD) (mii tone)	3.06 19.15	2.88 12.98	4.56 16.53	1.62 5.48	6.35 14.00	0.7	de 3.9 ori de 2.6 ori
Combustibil diesel	(mil.USD) (mii tone)	76.58 231.04	99.92 198.34	91.71 154.90	118.32 186.09	178.85 188.04	19.8	151.2 101.0
Benzine auto	(mil.USD) (mii tone)	38.07 108.36	35.34 73.72	13.49 21.36	19.64 30.40	18.69 21.70	2.1	95.2 71.4
Altele	(mil.USD)	27.54	35.93	43.92	48.77	67.12	7.4	137.6
Din restul lumii	(mil.USD)	70.46	145.16	208.96	237.39	356.45	39.5	150.2
Cărbune	(mil.USD) (mii tone)		0.01 0.07	0.10 1.63		13.12 57.32	1.5	– –
Păcură	(mil.USD) (mii tone)	0.07 0.44		0.19 0.39	1.30 2.36	0.60 0.77	0.1	46.2 32.6
Combustibil diesel	(mil.USD) (mii tone)	24.49 72.26	61.85 115.61	92.83 152.99	100.18 144.94	160.70 163.27	17.8	160.4 112.6
Benzine auto	(mil.USD) (mii tone)	41.53 104.00	76.00 140.86	107.00 171.83	125.32 177.12	167.06 189.75	18.5	133.3 107.1
Altele	(mil.USD)	4.37	7.30	8.84	10.59	14.97	1.6	141.3

Dacă analizăm volumul fizic al resurselor energetice importate, atunci observăm o reducere cu 6.0 la sută al volumului de *gaz natural* importat, în timp ce volumul combustibilului importat s-a majorat după cum urmează: *păcura* – cu 88.4 la sută; *combustibilul diesel* – cu 6.1 la sută; *benzinele auto* – cu 1.9 la sută. De asemenea s-a majorat volumul *cărbunelui* importat – cu 14.5 la sută.

Repartiția pe țări a resurselor energetice importate este prezentată în diagrama 8.

 Diagrama 8. *Repartiția pe țări a principalelor produse energetice importate în 2008*

Notă: Ponderi în volumul fizic importat

În perioada raportată energia electrică a fost importată din Ucraina în volum de 2.96 mlrd. kw/h, ceea ce valoric reprezintă 137.96 mil. USD (în prețuri f.o.b.) (tabelul 14).

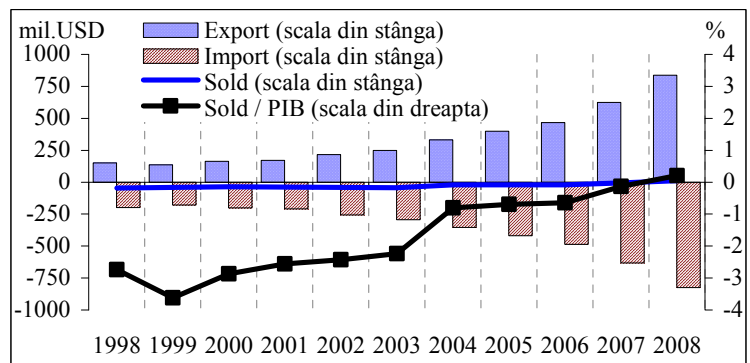
Tabelul 14. *Importul și exportul de energie electrică (prețuri f.o.b.)*

	2004		2005		2006		2007		2008	
	Cantitatea mil. kw/h	Valoarea, mil USD	Cantitatea mil. kw/h	Valoarea, mil USD	Cantitatea mil. kw/h	Valoarea, mil USD	Cantitatea mil. kw/h	Valoarea, mil USD	Cantitatea mil. kw/h	Valoarea, mil USD
Export	424.08	14.09	13.92	0.5						
România	423.98	14.08	13.92	0.5						
Ucraina	0.1	0.01								
Import	1835.57	45.36	1600.22	38.21	2881.54	73.14	2931.37	87.33	2958.06	137.96
Ucraina*	1835.57	45.36	1600.22	38.21	2881.54	73.14	2931.37	87.33	2958.06	137.96

* import net

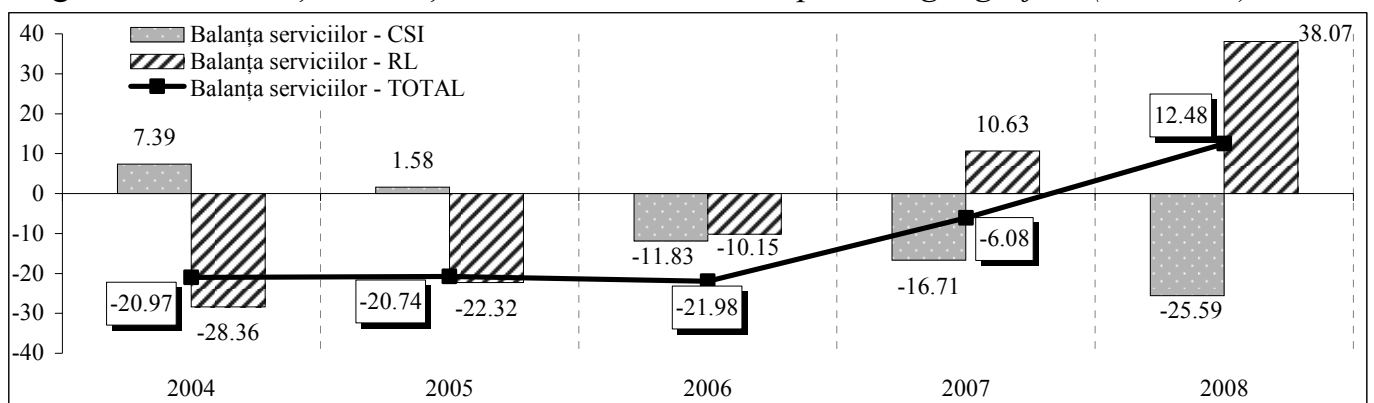
Balanța serviciilor a înregistrat un sold excedentar în valoare de 12.48 mil. USD, ceea ce constituie 0.2 la sută din PIB (diagrama 9). În comerțul cu servicii (diagrama 10) cu CSI soldul a fost negativ, în valoare de 25.59 mil. USD (în creștere cu 53.1 la sută), în timp ce cu restul lumii soldul a fost pozitiv – 38.07 mil. USD (o majorare de 3.6 ori).

Diagrama 9. *Soldul balanței serviciilor*

Volumul comerțului exterior cu servicii s-a majorat cu 32.3 la sută comparativ cu anul precedent, însumând 1661.92 mil. USD, din care: 27.7 la sută – comerțul cu CSI, iar 72.3 la sută – cu restul lumii.

Diagrama 10. *Balanța comerțului exterior cu servicii pe zone geografice (mil. USD)*

Serviciile prestate în favoarea nerezidenților s-au majorat cu 33.9 la sută comparativ cu anul 2007, constituind 837.20 mil. USD, din care: 217.74 mil. USD – în CSI (+35.2 la sută) și 619.46 mil. USD – în restul lumii (+33.5 la sută). Valoarea serviciilor ce au fost acordate Republicii Moldova de nerezidenți a sporit cu 30.7 la sută, însumând 824.72 mil. USD, din acestea, 243.33 mil. USD – din CSI (+36.9 la sută) iar 581.39 mil. USD – din restul lumii (+28.2 la sută).

Printre cele mai importante categorii de servicii, după volumul comerțului, au fost, la fel ca și în anii precedenți, *serviciile de transport*, care s-au soldat cu un excedent de 32.12

mil. USD, ceea ce reprezintă o majorare cu 73.8 la sută comparativ cu anul 2007. Această majorare s-a datorat ritmului mai înalt de creștere a exporturilor de servicii de transport – 35.4 la sută, comparativ cu cel al importurilor – 32.5 la sută. Astfel, valoarea serviciilor de transport prestate s-a cifrat la 357.04 mil. USD, iar a celor utilizate – 324.92 mil. USD. Atât la capitolul prestări, cât și la utilizări de servicii de transport predomină *transportul de mărfuri*, cu o pondere de 72.6 la sută și, respectiv, 68.3 la sută.

Tabelul 15. *Serviciile în dinamică*

	2004	2005	2006	2007	2008	Anul 2008 / anul 2007
	milioane USD					%
BALANȚA SERVICIILOR	-20.97	-20.74	-21.98	-6.08	12.48	-
Export	332.08	398.94	465.66	625.08	837.20	133.9
Import	-353.05	-419.68	-487.64	-631.16	-824.72	130.7
Transport	26.60	22.47	24.87	18.48	32.12	173.8
Export	142.64	169.55	196.95	263.76	357.04	135.4
Import	-116.04	-147.08	-172.08	-245.28	-324.92	132.5
Călătorii	-21.97	-38.04	-74.38	-46.32	-61.89	133.6
Export	91.20	103.18	115.17	167.30	211.88	126.6
Import	-113.17	-141.22	-189.55	-213.62	-273.77	128.2
Comunicații	26.53	32.09	42.19	48.12	67.19	139.6
Export	45.34	59.37	71.19	85.67	114.56	133.7
Import	-18.81	-27.28	-29.00	-37.55	-47.37	126.2
Alte servicii	-52.13	-37.26	-14.66	-26.36	-24.94	94.6
Export	52.90	66.84	82.35	108.35	153.72	141.9
Import	-105.03	-104.10	-97.01	-134.71	-178.66	132.6

Deficitul înregistrat la serviciile de *călătorii*, s-a majorat cu 33.6 la sută, până la nivelul de 61.89 mil. USD. În același timp la serviciile de *comunicații* excedentul s-a majorat cu 39.6 la sută, până la nivelul de 67.19 mil. USD.

Balanța veniturilor s-a soldat cu un excedent în valoare de 597.82 mil. USD, ceea ce este echivalent cu 9.9 la sută din valoarea PIB (diagrama 11).

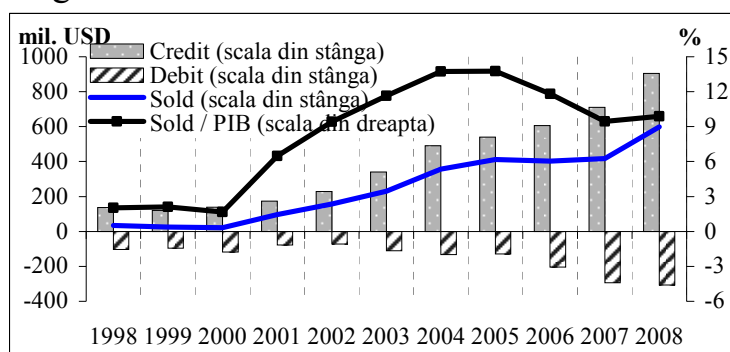
Intrările de venituri au constituit 905.01 mil. USD, cu 27.5 la sută mai mult comparativ cu anul precedent, iar ieșirile – 307.19 mil. USD, crescând cu 4.6 la sută.

Veniturile din munca rezidenților în străinătate au fost estimate la 842.00 mil. USD, ceea ce constituie 93.0 la sută din totalul intrărilor de venituri.

Soldul negativ înregistrat la veniturile din investiții s-a redus cu 6.4 la sută în raport cu anul 2007, până la 165.18 mil. USD.

Principalele plăți preconizate, conform orarului, pentru serviciul procentual au fost următoarele: al obligațiunilor de stat – 0.98 mil. USD, al împrumuturilor BNM – 1.46 mil. USD, al celor guvernamentale – 24.28 mil. USD, al băncilor comerciale – 11.06 mil. USD și cel al întreprinderilor din alte sectoare – 36.42 mil. USD (inclusiv pentru serviciul împrumuturilor primite de la companii afiliate – 15.41 mil. USD).

Diagrama 11. *Soldul veniturilor*

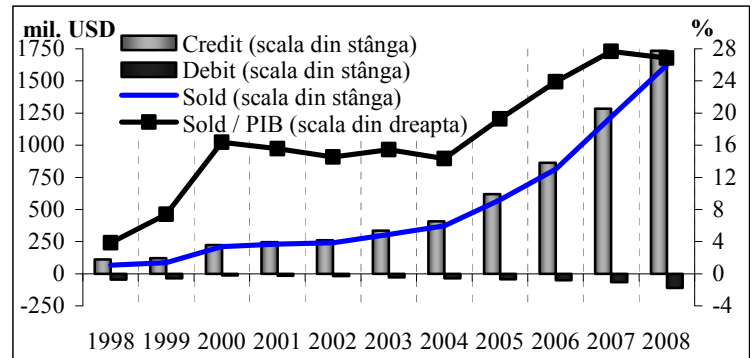
Excedentul înregistrat în anul 2008 la **transferurile curente** s-a majorat cu 33.1 la sută și a constituit 1622.67 mil. USD, raportul dintre acesta și PIB fiind de 26.8 la sută, comparativ cu 27.7 la sută în anul precedent (diagrama 12).

Intrările de transferuri au sporit cu 35.0 la sută față de anul 2007, iar ieșirile – cu 70.9 la sută (tabelul 16).

În perioada de raportare organismele internaționale și guvernele străine au acordat Republicii Moldova granturi și asistență tehnică în valoare totală de 277.71 mil. USD. Intrările de ajutor umanitar înregistrate de statistica vamală au constituit 59.41 mil. USD.

Suma cotizațiilor internaționale plătite de către Republicii Moldova s-a cifrat la 5.91 mil. USD.

Diagrama 12. Soldul balanței transferurilor

Tabelul 16. Transferurile curente unilaterale în dinamică

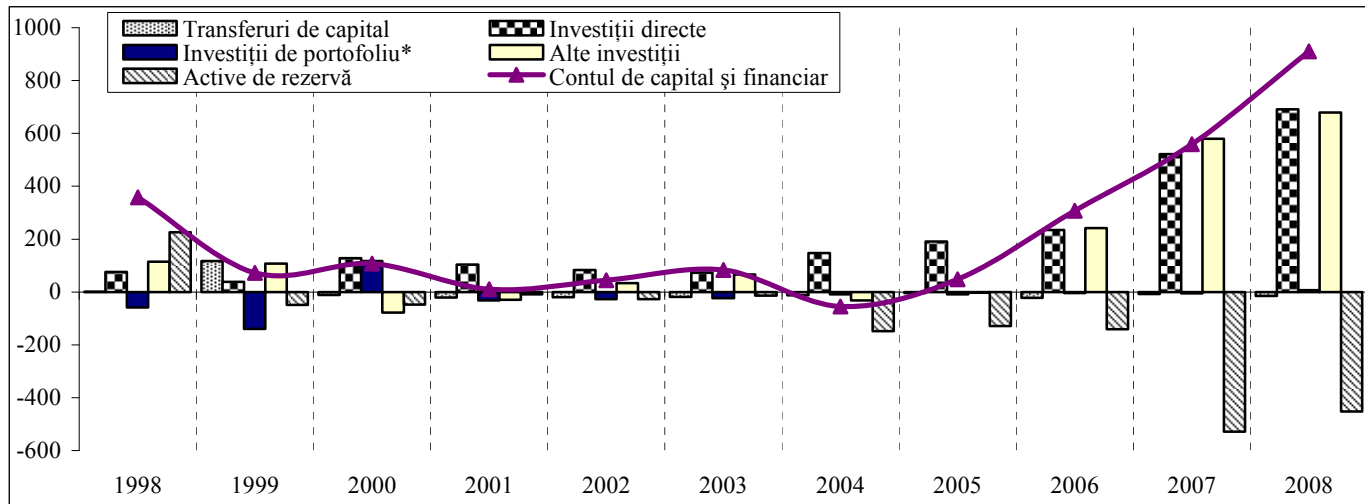
	2004	2005	2006	2007	2008	Anul 2008 față de anul 2007
	milioane USD					%
Balanța transferurilor curente	371.97	575.54	814.29	1218.93	1622.67	133.1
Credit	407.77	618.76	864.28	1284.17	1734.16	135.0
Debit	-35.80	-43.22	-49.99	-65.24	-111.49	170.9
Granturi și asistență tehnică	115.63	132.09	150.80	214.64	276.44	128.8
Credit	116.46	132.84	152.27	214.98	277.71	129.2
Debit	-0.83	-0.75	-1.47	-0.34	-1.27	de 3.7 ori
Învățământ și perfecționarea cadrelor	15.33	16.86	15.67	18.20	19.27	105.9
Credit	15.92	17.53	16.43	19.00	19.55	102.9
Debit	-0.59	-0.67	-0.76	-0.80	-0.28	35.0
Ajutor umanitar	17.64	9.84	10.50	7.88	59.37	de 7.5 ori
Credit	17.67	9.99	10.50	7.93	59.41	de 7.5 ori
Debit	-0.03	-0.15	-0.05	-0.05	-0.04	80.0
Cotizații în organizații internaționale	-4.71	-4.68	-5.85	-3.90	-5.82	149.2
Credit			0.05	0.06	0.09	150.0
Debit	-4.71	-4.68	-5.90	-3.96	-5.91	149.2
Transferuri ale angajaților	220.60	391.98	596.36	826.47	1032.77	125.0
Credit	221.37	395.08	602.82	842.26	1046.02	124.2
Debit	-0.77	-3.10	-6.46	-15.79	-13.25	83.9
Alte transferuri curente	7.48	29.45	46.81	155.64	240.64	154.6
Credit	36.35	63.32	82.21	199.94	331.38	165.7
Debit	-28.87	-33.87	-35.40	-44.30	-90.74	de 2.0 ori

Cea mai însemnată pondere (60.3 la sută) în totalul intrărilor de transferuri curente din exterior a fost cea a transferurilor efectuate de angajații ce lucrează mai mulți ani peste hotare, care au fost estimate la 1046.02 mil. USD.

CONTUL DE CAPITAL ȘI FINANCIAR

Contul de capital și financiar al balanței de plăți a înregistrat în anul 2008 intrări nete în valoare de 910.81 mil. USD (diagrama 13).

Diagrama 13. Contul de capital și financiar – componente principale (mil. USD)

* inclusiv derivate financiare

Transferurile de capital au înregistrat ieșiri nete în valoare de 14.61 mil. USD.

Tabelul 17. Activele și pasivele externe, fluxuri nete (mil. USD)

	2004	2005	2006	2007	2008
Contul financiar	-41.72	51.39	330.57	567.46	925.42
Active externe	-179.95	-209.51	-189.52	-511.40	-414.02
Investiții directe	1.60	0.16	0.93	-17.27	-16.08
Investiții de portofoliu	-1.46	-1.19	-0.21	-0.07	-0.04
Derivate financiare	-0.46	-1.69	-0.12	-0.52	-0.06
Alte investiții	-31.64	-78.17	-49.36	35.32	54.17
credite comerciale	-27.35	-25.67	17.42	-7.61	78.33
împrumuturi				-6.00	1.80
valută și depozite	-5.63	-52.50	-66.78	48.93	-25.96
alte active	1.34				
Active de rezervă	-147.99	-128.62	-140.76	-528.86	-452.01
Pasive externe	138.23	260.90	520.09	1078.86	1339.44
Investiții directe	146.20	190.70	233.23	539.31	707.57
Investiții de portofoliu	-8.31	-5.76	-4.58	-4.44	6.42
Derivate financiare	1.03	0.10	0.31	0.05	1.00
Alte investiții	-0.69	75.86	291.13	543.94	624.45
credite comerciale	36.61	60.10	44.89	107.08	115.29
împrumuturi	-4.69	-7.51	200.22	325.65	409.93
valută și depozite	14.73	12.64	53.32	60.56	53.12
alte pasive	-47.34	10.63	-7.30	50.65	46.11

Operațiunile financiare s-au soldat cu un excedent în valoare de 925.42 mil. USD (tabelul 17).

În anul 2008 activele externe (creanțele) s-au majorat cu 414.02 mil. USD, în special în urma sporirii activelor oficiale de rezervă ale statului.

Angajamentele externe au crescut cu 1339.44 mil. USD, în

principal grație majorării substanțiale a investițiilor străine directe în economia națională, valorificării de noi împrumuturi, precum și a creditelor comerciale acordate din exterior agenților economici din țară.

Stocurile creanțelor și angajamentelor externe acumulate în economia națională sunt specificate în poziția investițională internațională.

Investițiile directe nete efectuate de rezidenți *peste hotare* (tabelul 18) au fost evaluate la 16.08 mil. USD, fiind determinate de vărsări nete în capital social (16.13 mil. USD).

Fluxurile de *investiții străine directe în economia națională* au fost evaluate în valoare netă la 707.57 mil. USD, din care 441.70 mil. USD – în capital social.

Tabelul 18. *Investițiile directe (mil. USD)*

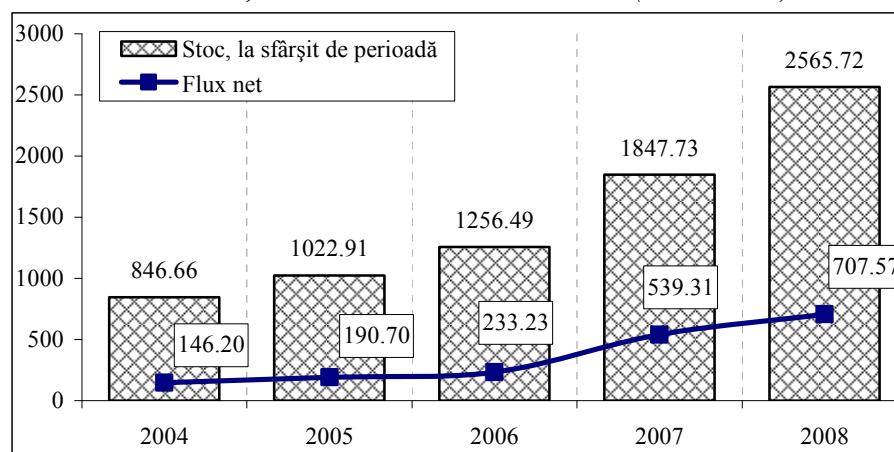
	2004		2005		2006		2007		2008	
	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri
Investiții directe	242.83	95.03	258.86	68.00	360.95	126.79	611.85	89.81	868.31	176.82
<i>peste hotare</i>	1.81	0.21	1.60	1.44	2.41	1.48	0.27	17.54	7.10	23.18
<i>în economia națională</i>	241.02	94.82	257.26	66.56	358.54	125.31	611.58	72.27	861.21	153.64
capital social	126.45	12.33	98.81	19.18	129.12	10.10	249.79	22.41	481.21	39.51
sector bancar	6.31	1.22	2.22	4.42	33.18		39.98		30.06	
alte sectoare	120.14	11.11	96.59	14.76	95.94	10.10	209.81	22.41	451.15	39.51
venit reinvestit	38.07		27.35		41.59		112.81		99.48	
sector bancar	6.80		8.45		7.09		27.57		22.68	
alte sectoare	31.27		18.90		34.50		85.24		76.80	
alt capital (alte sectoare)	76.50	82.49	131.10	47.38	187.83	115.21	248.98	49.86	280.52	114.13
creanțe față de investitorii străini		4.81			6.08	6.29	5.02		7.69	22.84
angajamente față de investitorii străini	76.50	77.68	131.10	47.38	181.75	108.92	243.96	49.86	272.83	91.29
Structura fluxurilor de investiții directe în economia națională (%)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
sector bancar	5.4	1.3	4.1	6.6	11.2		11.0		6.1	
alte sectoare	94.6	98.7	95.9	93.4	88.8	100.0	89.0	100.0	93.9	100.0

Venitul reinvestit de nerezidenți a fost estimat la 99.48 mil. USD.

Tragerile de noi împrumuturi de la companii nerezidente afiliate (alt capital) au constituit 272.83 mil. USD, majorându-se față de anul precedent cu 11.8 la sută. Conform orarului au fost preconizate rambursări în sumă de 91.29 mil. USD, real s-au plătit 80.50 mil. USD.

Pe de altă parte, întreprinderile rezidente au acordat investitorilor săi nerezidenți împrumuturi în valoare de 22.84 mil. USD.

Diagrama 14. *Investițiile străine directe în economia națională, dinamică anuală (mil. USD)*

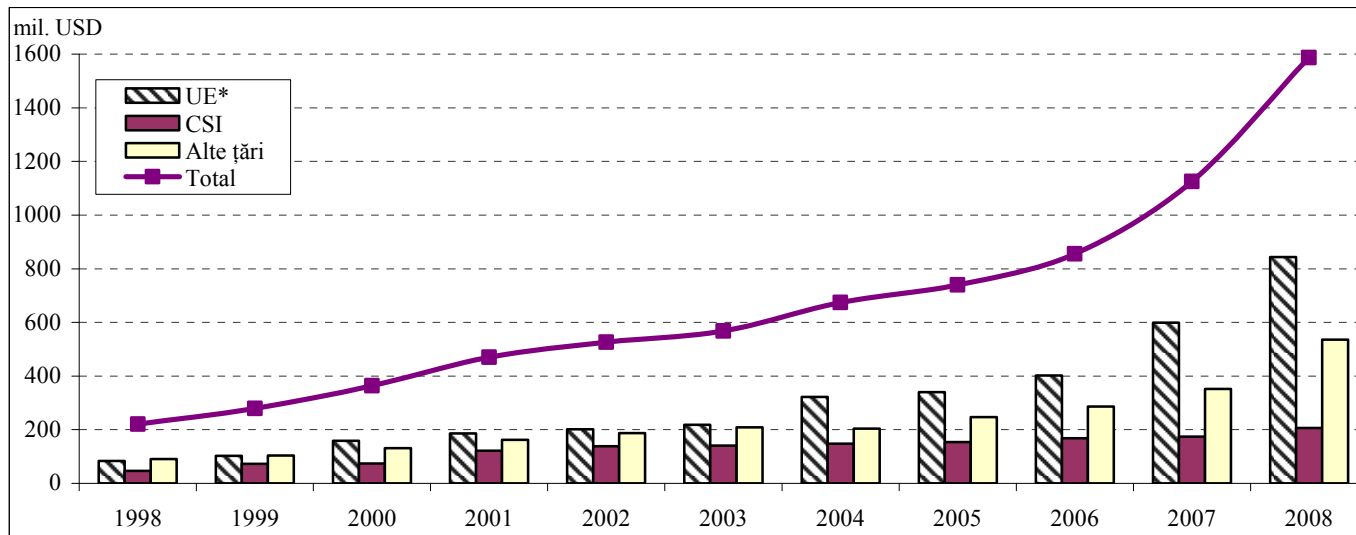

Stocul de investiții străine directe acumulat către sfârșitul anului 2008 a fost evaluat la 2565.72 mil. USD, din care: *capital social* – 1590.02 mil. USD, *venit reinvestit* – 299.35 mil. USD, *alt capital* – 676.35 mil. USD. Pe cap de locuitor au revenit 719 USD.

Distribuția geografică a investițiilor străine directe în capitalul social, acumulate în economia națională, denotă faptul că ponderea majoră (53.2 la sută) aparține țărilor

Uniunii Europene; statelor CSI le revin 13.0 la sută din investițiile respective, iar altor țări – 33.8 la sută (diagrama 15). Stocul investițiilor în capital social originare din UE s-a majorat pe parcursul anului 2008 comparativ cu situația la 31.12.2007 cu 40.9 la sută, din CSI – cu 20.1 la sută, din alte țări – cu 52.2 la sută.

Diagrama 15. *Investițiile străine directe – capital social acumulat până la 31.12.2008, pe zone geografice*

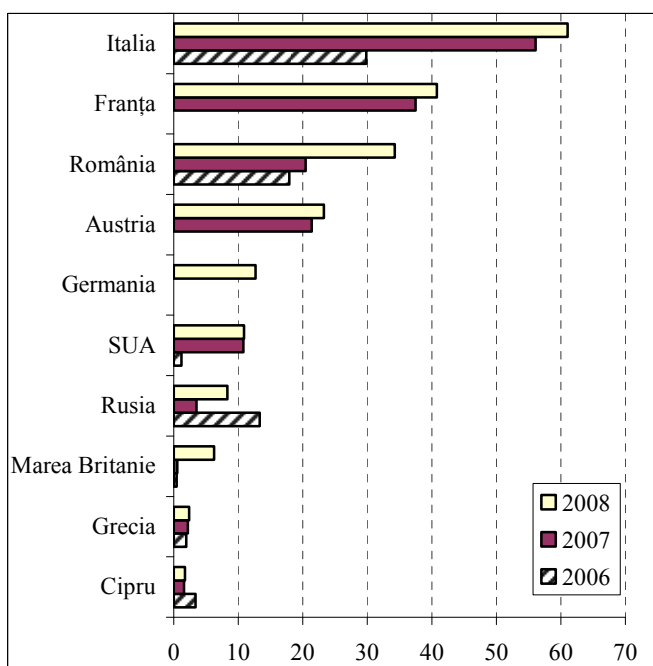

* în componența celor 27 de țări

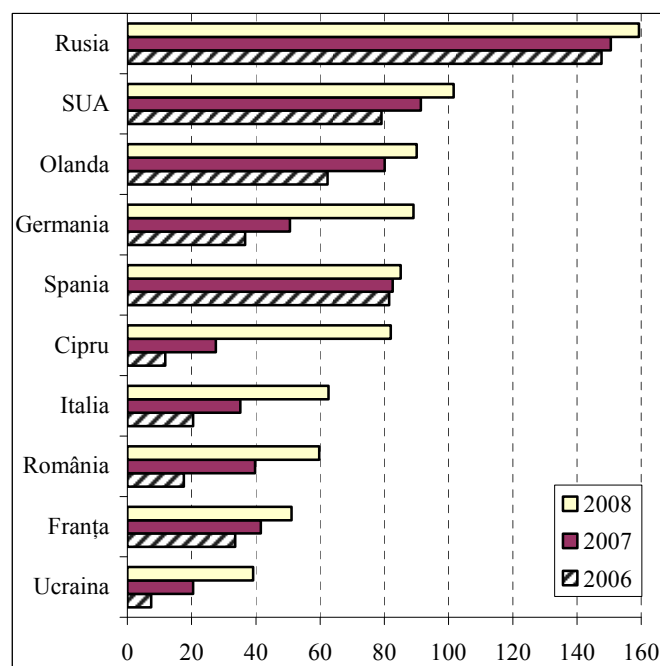
Repartiția pe țări a capitalului social acumulat în economia națională la sfârșitul anului 2008 este reflectată în diagrama 16.

Diagrama 16. *Stocul investițiilor străine directe – capital social, pe principalele țări (mil. USD)*

Sectorul bancar

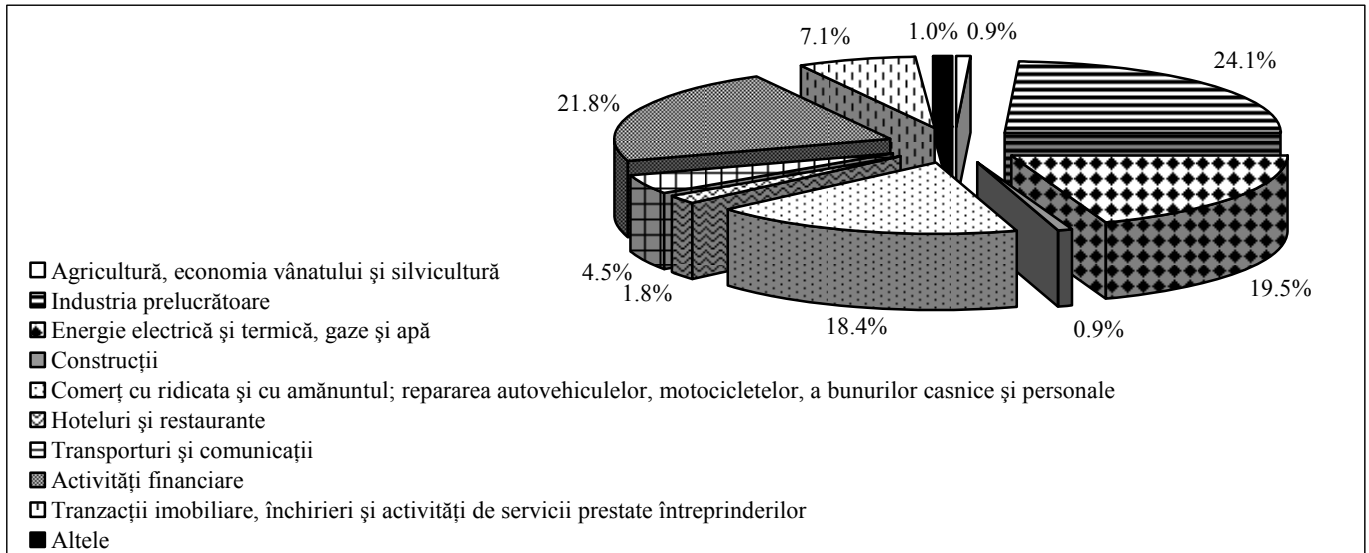

Alte sectoare

Distribuția pe ramuri a stocului de investiții străine directe sub formă de capital social acumulat în economia națională, conform datelor BNS, este prezentată în diagrama 17.

Diagrama 17. *Investițiile străine directe – capital social acumulat până la 31.12.2008, pe ramuri*

Sursa: în baza datelor BNS

Tabelul 19. *Investițiile de portofoliu (mil. USD)*

	2004	2005	2006	2007	2008
Investiții de portofoliu	-9.77	-6.95	-4.79	-4.51	6.38
Active (tranzacții cu titluri emise de nerezidenți)	-1.46	-1.19	-0.21	-0.07	-0.04
Titluri de participare	-0.16		-0.21	-0.07	-0.03
Alte sectoare	-0.16		-0.21	-0.07	-0.03
Obligațiuni și alte titluri de creanță	-1.30	-1.19			-0.01
Bănci	-1.30	-1.19			-0.01
Passive (tranzacții cu titluri emise de rezidenți)	-8.31	-5.76	-4.58	-4.44	6.42
Titluri de participare	-0.81	0.60	1.78	1.72	11.36
Bănci	-0.60	0.56	1.66	1.47	10.98
vânzarea acțiunilor	1.75	2.47	1.73	1.65	12.38
răscumpărarea acțiunilor	-2.35	-1.91	-0.07	-0.18	-1.40
Alte sectoare	-0.21	0.04	0.12	0.25	0.38
vânzarea acțiunilor	0.99	0.20	0.25	0.79	0.66
răscumpărarea acțiunilor	-1.20	-0.16	-0.13	-0.54	-0.28
Obligațiuni și alte titluri de angajamente	-7.50	-6.36	-6.36	-6.35	-6.36
Sector guvernamental	-7.50	-6.36	-6.36	-6.35	-6.36
Instrumente ale pieței monetare				0.19	1.42
Sector guvernamental				0.19	1.42
vânzarea bonurilor de trezorerie				0.19	4.56
răscumpărarea bonurilor de trezorerie					-3.14

Notă: Tranzacțiile nerezident – nerezident nu sunt reflectate în balanța de plăți.

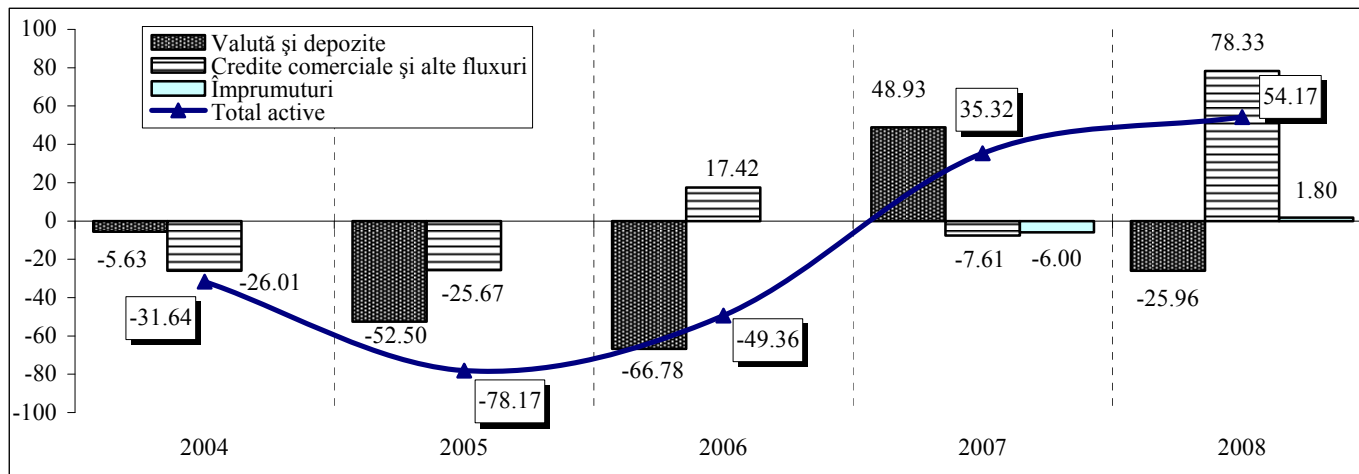
Investițiile de portofoliu (tabelul 19) au constituit 6.38 mil. USD în valoare netă, intrările fiind determinate de procurarea de către nerezidenți a acțiunilor în sectorul bancar și a bonurilor de trezorerie, iar ieșirile – de serviciul euroobligațiunilor.

Derivatele financiare ce includ swap-urile valutare efectuate de băncile licențiate, s-au soldat în 2008 cu intrări nete în valoare de 0.94 mil. USD.

Alte investiții s-au soldat cu intrări nete de capital în valoare de 678.62 mil. USD, creanțele financiare externe (*active* – diagrama 18) diminuându-se cu 54.17 mil. USD, iar

angajamentele față de nerezidenți (*pasive* – diagrama 19) majorându-se cu 624.45 mil. USD.

Diagrama 18. *Alte investiții – active financiare* (mil. USD)

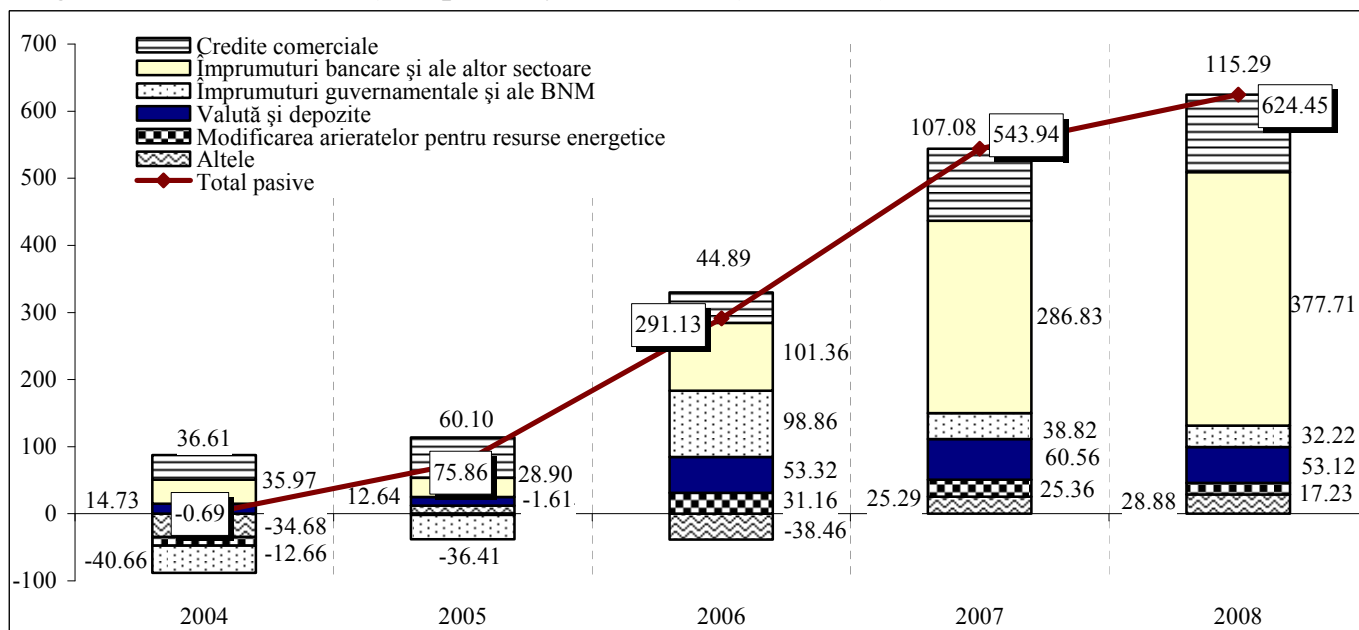

Notă: (-) creștere

Rambursările nete efectuate de către nerezidenți din *creditele comerciale* acordate anterior de agenții economici autohtoni (active) au fost evaluate în anul 2008 la 78.33 mil. USD, iar creșterea netă a creditelor comerciale primite de la partenerii străini (pasive) – la 115.29 mil. USD.

Activele externe sub formă de *valută și depozite* s-au majorat în valoare netă cu 25.96 mil. USD, din care activele băncilor licențiate au sporit cu 36.20 mil. USD, iar cele ale agenților economici din alte sectoare și ale persoanelor fizice s-au redus cu 10.24 mil. USD. Depozitele nerezidenților în băncile licențiate autohtone (pasive) s-au majorat în valoare netă cu 53.12 mil. USD.

Diagrama 19. *Alte investiții – pasive financiare** (mil. USD)

* inclusiv împrumuturile reeșalonate

Împrumuturile externe repartizate pe sectoare sunt prezentate în tabelul 20.

Tabelul 20. *Împrumuturi externe (mil. USD)*

	2004		2005		2006		2007		2008	
	valorifi- cări	rambur- sări	valorifi- cări	rambur- sări	valorifi- cări	rambur- sări	valorifi- cări	rambur- sări	valorifi- cări	rambur- sări
Împrumuturi ale autorităților monetare (BNM de la FMI)		21.61		21.62	65.15	24.10	33.27	22.05	37.56	25.43
Împrumuturi guvernamentale din care: reeșalonate	40.41 17.73	59.46 15.42	25.91	40.70	118.84 87.71	61.03 14.44	79.28 31.94	51.68 21.18	74.82 31.52	54.73 21.74
Împrumuturi bancare pe termen lung	23.40 20.40	21.10 12.00	15.48 15.48	14.29 12.29	24.22 24.22	16.99 16.99	161.43 150.98	39.23 39.23	235.75 202.99	52.98 48.47
pe termen scurt	3.00	9.10		2.00			10.45		32.76	4.51
Împrumuturi ale altor sectoare pe termen lung	94.39 93.80	60.72 59.42	130.44 120.61	102.73 94.51	187.30 178.31	93.17 90.40	309.16 302.38	144.53 140.14	492.81 446.00	297.87 272.25
din care: reeșalonate			2.51	10.50						
pe termen scurt	0.59	1.30	9.83	8.22	8.99	2.77	6.78	4.39	46.81	25.62
TOTAL	158.20	162.89	171.83	179.34	395.51	195.29	583.14	257.49	840.94	431.01
TOTAL fără cele reeșalonate	140.47	147.47	169.32	168.84	307.80	180.85	551.20	236.31	809.42	409.27

În anul 2008 BNM a valorificat din programul de finanțare al FMI 37.56 mil. USD, rambursând din împrumuturile anterioare 25.43 mil. USD.

Guvernul Republicii Moldova a efectuat trageri reale de împrumuturi în valoare de 43.30 mil. USD. Spre rambursare au fost preconizate 54.73 mil. USD, achitățile reale însumând 32.99 mil. USD. Sumele reeșalonate conform condițiilor Clubului Creditorilor de la Paris au constituit 31.52 mil. USD, din care suma principalului – 21.74 mil. USD.

Băncile licențiate au valorificat din exterior 235.75 mil. USD, ceea ce constituie cu 46.0 la sută mai mult decât în 2007.

Agenții economici din alte sectoare au împrumutat din exterior 492.81 mil. USD. Spre rambursare conform orarului au fost preconizate 297.87 mil. USD, realmente s-au achitat 276.90 mil. USD, sumele neachitate (arieratele) fiind înregistrate la alte pasive.

Tabelul 21. *Alte pasive (mil. USD)*

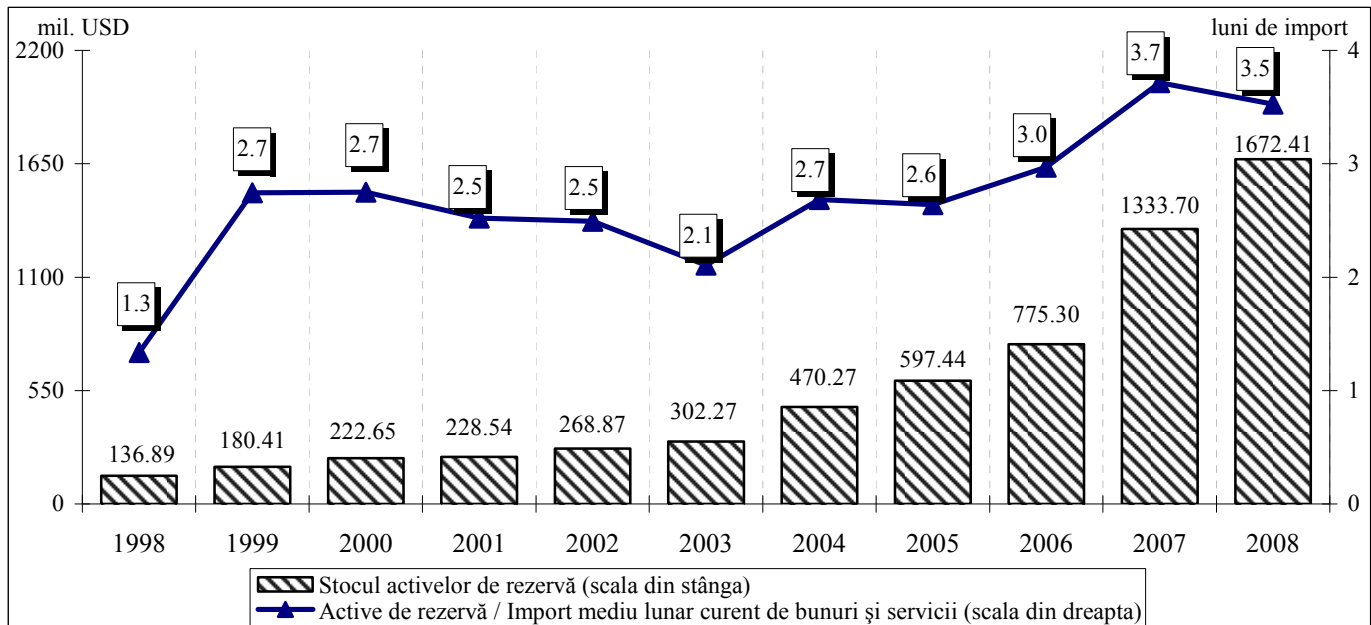
	2004	2005	2006	2007	2008
Alte pasive	-47.34	10.63	-7.30	50.65	46.11
Sector guvernamental	-39.91	16.89	-60.90	-0.13	
acumularea arieratelor la principal	17.85	17.34	19.35	21.18	21.74
acumularea arieratelor la dobândă	6.02	0.54	6.74	10.76	9.78
achitarea arieratelor la principal	-54.87	-0.70	-0.05	-0.09	
achitarea arieratelor la dobândă	-1.08	-0.29		-0.04	
reeșalonarea arieratelor	-7.83		-86.94	-31.94	-31.52
Alte sectoare	-7.43	-6.26	53.60	40.48	56.41
acumularea arieratelor la principal	20.74	14.07	53.59	54.47	74.40
acumularea arieratelor la dobândă	3.65	3.12	2.82	3.69	7.43
achitarea arieratelor la principal	-15.68	-9.79	-2.81	-17.63	-25.42
achitarea arieratelor la dobândă	-0.94	-0.21		-0.05	
reeșalonarea arieratelor	-15.20	-4.81			
anularea arieratelor		-8.64			
Sector bancar				10.30	-10.30

Alte pasive (arierate și alte angajamente neonorate) pe parcursul anului 2008 s-au majorat în valoare netă cu 46.11 mil. USD (tabelul 21). Arierațele agenților economici din alte sectoare s-au majorat cu 56.41 mil. USD. Alte pasive bancare înregistrate în anul 2007 reflectă majorarea

angajamentelor față de investitorii nerezidenți pentru acțiunile ce au fost emise în anul 2008.

La sfârșitul anului 2008 *activele oficiale de rezervă* ale statului au însumat 1672.41 mil. USD (diagrama 20).

Diagrama 20. *Activele oficiale de rezervă ale Republicii Moldova la sfârșit de perioadă*

Rezervele statului au crescut ca rezultat al tranzacțiilor efective reflectate în balanța de plăți cu 452.01 mil. USD și s-au diminuat ca urmare a fluctuației ratei de schimb a altor valute față de dolarul SUA cu 104.29 mil. USD, a schimbărilor de preț – cu 9.01 mil. USD.

Pe parcursul anului 2008 Banca Națională a Moldovei a cumpărat de pe piața internă valutară devize străine în sumă netă de 239.24 mil. USD.

Pentru serviciul datoriei externe din rezerve au fost îndreptate 81.70 mil. USD, pentru întreținerea ambasadelor – 12.58 mil. USD, pentru cotizații în organizațiile internaționale – 3.70 mil. USD.

PREZENTAREA ANALITICĂ A BALANȚEI DE PLĂȚI

 Tabelul 22. *Sinteza balanței de plăți a Moldovei în prezentare analitică (mil. USD)*

	2004	2005	2006	2007	2008
CONTUL CURENT	-47.08	-247.74	-393.46	-726.03	-1049.32
Bunuri	-754.17	-1,191.50	-1,583.61	-2303.07	-3220.37
Servicii	-20.97	-20.74	-21.98	-6.08	12.48
Venituri	357.04	410.89	402.53	416.41	597.82
Transferuri curente	371.02	553.61	809.60	1166.71	1560.75
CONTUL DE CAPITAL ȘI FINANCIAR	142.26	170.82	327.54	994.57	1252.93
Transferuri de capital	-18.77	-16.87	-22.78	-7.96	-14.61
Investiții directe, inclusiv în economia națională	132.55	178.06	234.16	522.04	691.49
Investiții de portofoliu	-9.77	-6.95	-4.79	-4.51	6.38
Active	-1.46	-1.19	-0.21	-0.07	-0.04
Pasive	-8.31	-5.76	-4.58	-4.44	6.42
Derivate financiare	0.57	-1.59	0.19	-0.47	0.94
Alte investiții	37.68	18.17	120.76	485.47	568.73
Active	-31.64	-78.17	-49.36	35.32	54.17
Pasive	69.32	96.34	170.12	450.15	514.56
împrumuturi*	17.98	23.60	71.91	272.21	356.45
guvernamentale	-19.14	-14.79	-29.90	-14.62	-21.26
bancare	2.30	1.19	7.23	122.2	182.77
ale altor sectoare	34.82	37.20	94.58	164.63	194.94
alte fluxuri de capital	51.34	72.74	98.21	177.94	158.11
Erori și omisiuni	100.66	178.25	80.98	114.31	76.59
BALANȚA GLOBALĂ	195.84	101.33	15.06	382.85	280.20
Finanțarea	-195.84	-101.33	-15.06	-382.85	-280.20
Împrumutul de la FMI (net)	-21.61	-21.62	41.05	11.22	12.13
Modificarea activelor de rezervă**	-147.99	-128.62	-140.76	-528.86	-452.01
Finanțarea excepțională	-26.24	48.91	84.65	134.79	159.68
Transferuri unilaterale (<i>granturi inter-guvernamentale</i>)	6.91	34.97	4.69	52.22	61.92
Investiții directe	63.32	12.80			
- investiții directe determinate de reducerea datoriei	63.32	2.00			
- investiții directe - altele		10.80			
Alte investiții – pasive	-29.61	13.14	80.41	82.57	97.76
- împrumuturi guvernamentale pentru susținerea balanței de plăți				10.28	9.83
- împrumuturi reeșalonate	17.73	2.51	87.71	31.94	31.52
- arierate (nete), inclusiv cele aferente reeșalonării	-47.34	10.63	-7.30	40.35	56.41
Achitări în avans / plăți ulterioare reeșalonate	-66.86	-12.00	-0.45		

* fără cele reeșalonate; **(-) – majorare, (+) – micșorare

În prezentare analitică balanța globală în anul 2008 a înregistrat un excedent în valoare de 280.20 mil. USD. Volumul finanțării excepționale a însumat 159.68 mil. USD. Ca finanțare excepțională pot fi considerate:

- granturile de la organismele internaționale și guvernele țărilor străine, destinate proiectelor structurale și ajutorului pentru lichidarea consecințelor inundației – în suma totală de 61.92 mil. USD;
- împrumutul pentru susținerea bugetului de la Agenția Internațională de Dezvoltare în valoare de 9.83 mil. USD;
- reeșalonarea angajamentelor bilaterale externe conform condițiilor Clubului de la Paris – 31.52 mil. USD;
- arieratele la deservirea datoriei externe ale agenților economici din alte sectoare – 56.41 mil. USD, din care pentru importul de resurse energetice – 17.23 mil. USD.